29 295

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

22 декабрь, жума, 1995 йил
Сотувда эркин нархда. № 245 (1247)

БУГУН ТОШКЕНТДА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ТЎРТИНЧИ СЕССИЯСИ ЎЗ ИШИНИ ДАВОМ ЭТТИРАДИ

СУРАТЛАРДА: сессия пайти.

Р. ЖУМАНИЁЗОВ ва А. ТЎРАЕВ олган суратлар.

Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг тўртинчи сессияси тўғрисида ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

21 декабрь куни Тошкентда биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг тўртинчи сессияси ўз ишини бошлади.

Парламент ишида Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов иштирок этмоқда.

Залда республика ҳукуматининг аъзолари, бир қатор республика органларининг раҳбарлари, хорижий давлатларнинг элчилари, дипломатия корпусининг, чет эл ва республика оммавий ахборот воситаларининг вакиллари ҳозир бўлдилар.

Сессияни Олий Мажлис Раиси Э. Халилов олиб борди.

Депутатлар иш бошлашдан олдин сукут сақлаб бевақт вафот этган Марказий сайлов комиссиясининг раиси Қ. Аҳмедов ва Олий Мажлис депутати, Андижондаги «Намуна» савдо-саноат бирлашмасининг директори З. Иброҳимовнинг хотирасига ҳурмат бажо келтирдилар.

Шундан кейин депутатлар ишчи орган — сессия котибиятини туздилар, кун тартибини тасдиқладилар.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов депутатлар олдида катта нутқ сўзлади.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, молия вазири Б. С. Ҳамидов Ўзбекистон Республикасини ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш ва Давлат бюджетининг 1996 йилги истиқбол кўрсаткичлари тўғрисида маъруза қилди. Бюджет, банк ва молия масалалари қўмитасининг раиси А. Аҳадов қўшимча маъруза қилди. Мазкур масала юзасидан парламент раиси Э. Халилов сўзга чиқди. Депутатлар Давлат бюджетининг 1995 йилдаги ва 1996 йилнинг биринчи чорагидаги ижроси тўғрисида Ҳукумат ахборотини навбатдаги сессияда тинглаш тўғрисида қарор қабул қилдилар.

Шундан сўнг парламент аъзолари «Ўзбекистон Республикаси Марказий банки тўғрисида»ги ҳамда «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги қонунларнинг лойиҳаларини кўриб чиқдилар. Ушбу ҳужжатлар юзасидан Бюджет, банк ва молия масалалари қўмитасининг раиси А. Аҳадов маъруза қилди. Депутатлар Марказий банк тўғрисидаги Қонунни қабул қилдилар. Банклар ва банк фаолияти тўғрисидаги Қонунни эса биринчи ўқишда маъқуллаб, кенг жамоатчилик муҳокамасидан ўтказиш учун лойиҳа матнини матбуотда эълон қилишга қарор қилдилар.

Кечки мажлис Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг кадрлар масаласига доир Фармонларини тасдиқлашдан бошланди. А. Муталов Ўзбекистон Республикаси Бош вазири вазифасидан озод этилиб, Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — «Ўздонмаҳсулот» давлат-акционерлик корпорацияси бошқарувининг раиси этиб тайинланди.

Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири этиб Ў. Т. Султонов тайинланди.

Иқтисодий ислоҳотлар ва тадбиркорликни ривожлантириш қўмитасининг раиси А. Йўлдошевнинг маърузаси бўйича депутатлар «Кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш тўғрисида»ги Қонунни кўриб чиқдилар ва уни қабул қилдилар.

Сўнгра Олий Мажлис Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг биринчи қисми лойиҳаларини муҳокама қилди. Ҳар иккала лойиҳа иккинчи ўқишда қараб чиқилди. Ушбу ҳужжатлар юзасидан Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитасининг раиси Б. Эшонов маъруза қилди.

Депутатлар ҳар иккала Кодекснинг қабул қилинишини ёқлаб овоз бердилар. Айни вақтда Фуқаролик кодексининг биринчи қисми унинг иккинчи қисми қабул қилиниши ва кучга кириши билан бир пайтда кучга кириши қайд этиб ўтилди.

Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси раисининг ўринбосари Н. Исмоилов «Ўзбекистон Республикасида депутатни чақириб олиш тартиби тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси ҳақида маъруза қилди. Ушбу Қонун депутатларнинг фикрлари инобатга олинган ҳолда биринчи ўқишда маъқулланди.

Шундан сўнг сессия қатнашчилари «Наслчилик чорвачилиги тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси юзасидан Аграр, сув хўжалиги масалалари ва озиқ-овқат қўмитаси раиси Ж. Ўтамовнинг маърузасини эшитдилар. Муҳокамадан сўнг киритилган тузатишлар ҳисобга олинган ҳолда ушбу Қонун қабул қилинди.

Олий Мажлис «Ўзбекистон Республикасининг давлат тили ҳақида»ги Қонунни янги таҳрирда қабул қилди. Ушбу масала юзасидан Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитасининг раиси А. Холмуродов маъруза қилди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг сессияси ўз ишини давом эттирмоқда.

БУНЁДКОРЛИК — ФАРОВОН ҲАЁТ АСОСИ

Президент Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг IV сессиясидаги нутқи

Муҳтарам халқ ноиблари!

Мамлакатимизнинг қонун чиқарувчи олий органи — Олий Мажлиснинг навбатдаги сессияси янги йил арафасида ўтмоқда. Умримизнинг қувончу ташвишларга тўла яна бир йили ортда қоляпти. Ўтаётган йил воқеаларини кўз ўнгимиздан ўтказар эканмиз, сарҳисоб қилишга арзийдиган талай ишларимиз борлиги ва айни пайтда биз бугун 1996 йил режалари ҳамда олдимизда турган вазифаларнинг устувор йўналишлари ҳақида ҳам гаплашиб олсак ўринли деб ўйлайман.

1995 йил, ҳеч муболағасиз айтиш мумкинки, ислоҳотлар йўлидан дадил бораётган мамлакатимиз ҳаётида алоҳида ўрин тутади.

Мустақиллик йўлига қадам қўяр эканмиз, биз, аввало, давлат ва жамият қурилишининг, ҳаётимизнинг барча соҳаларини ислоҳ этишнинг ўзимизга хос, ўзимизга мос дастурини ишлаб чиқдик. Бугун биз бош мақсадимиз — бозор иқтисодиётига асосланган эркин демократик жамият қуришнинг аниқ ва асосли дастурига эгамиз.

Тараққиёт дастуримизга кўра, ислоҳотлар кучли ижтимоий сиёсат билан узвий ва уйғун ҳолатда, босқичма-босқич амалга оширилмоқда.

Соддароқ қилиб айтсак, янгича муносабатларга биз инқилобий сакрашлардан воз кечиб, изчил, собитқадамлик билан ўтиб келмоқдамиз. Ислоҳотлар ислоҳотлар учун эмас, аввалambор, одамлар манфаатига хизмат қилиши керак. Бизнинг қатъий фикримиз шундай.

Бугун мамлакатимиздаги ижтимоий-сиёсий вазиятга назар ташлаб, биз тўғри йўл танлаганимизни яна бир карра баралла таъкидлашимиз мумкин.

Барчангизга маълум: 1995 йилда Иккинчи жаҳон урушида қозонилган ғалабанинг 50 йиллигини нишонладик. Бутун инсоният қатори, ғалаба учун жон фидо қилганларни ҳурмат билан эсладик, ёруғ келажагимиз учун курашган ва бугунги янги жамиятни бунёд этишда биз билан ёнма-ён турган фахрийларимизнинг жасоратини, фидокорона меҳнатини муносиб тақдирладик.

1995 йил:

— иқтисодий-сиёсий ислоҳотларнинг пойдеворини яратиш;

— биринчи маротаба кўппартиявийлик асосида ўтказилган эркин парламент сайловлари;

— жойларда маҳаллий ўз-ўзини бошқариш органларидан тортиб, вакиллик, ижроия, суд органларигача булган идора тизимларини барпо этиш;

— барча сиёсий ва жамоатчилик ҳаракатлари ва партиялар ҳамда республика аҳолисининг жамики қатламларидан вакиллик бўлган республика парламенти — Олий Мажлисни шакллантириш йили бўлди.

1995 йилда ислоҳий жараёнлар иқтисодий, ижтимоий ҳаётимизнинг барча соҳаларини қамраб, турмуш тарзимиз, онгимизга чуқурроқ кириб борди.

1995 йил Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятидан, халқаро тизимлардан мустаҳкам ўрин олиш йили сифатида ҳам тарихда қолажак.

1995 йил ишлаб чиқаришнинг пасайиши кескин тўхтатилган, халқимизнинг турмуш шароити барқарорланиши бошланган, ҳуқуқий давлатнинг демократик принциплари мустаҳкамланган йил сифатида ёдимизда сақланади.

Ўтган йилга ижобий баҳо беришга асосимиз бор. Зеро, 1995 йил давлатимизнинг тўрт йиллик тарихида энг самарали, мазмунли йил бўлди.

Мамлакатимизда иқтисодий, ижтимоий-сиёсий барқарорлик муқаррар тус олганлиги ҳаётимиздаги туб бурилиш якунланаётган йилда қўлга киритган энг катта ютуғимиздир.

Жамиятимизнинг сиёсий соҳадаги яна бир ютуғи шундаки, ижтимоий уйғунлашиш кучайди, фуқаролар ва миллатлараро тотувлик, тинчлик сақланди. Ўзаро ҳурмат, бағрикенглик, дўстлик ҳаётий эҳтиёж эканлигини мамлакатимиз фуқаролари тобора равшан ҳис этмоқдалар.

Вақт — ҳакам, деган гапнинг айни ҳақиқат эканини биз ўз тажрибамизда кўриб турибмиз. Енгил эҳтирослар даври ўтди. Тараққиётимизнинг мантиқий ривожи олижаноб мақсаллар, интилишларни уйғунлаштириб, барча сиёсий кучларни жой-жойига қўйди. Бугун Ўзбекистонда давлатчилигимизга хавф солиши мумкин бўлган, жамиятимиз асосларини ўзгартира оладиган сиёсий куч йўқ.

Шаклланаётган ижтимоий-сиёсий ҳамда давлат тизими, **бир томондан** — халқимизнинг кўп асрлик тарихи, маданияти, анъаналарига, шу билан бирга, жаҳоннинг энг илғор тажрибаларига таянса, **иккинчи томондан** — мавжуд реал шарт-шароитлар, тарихий истиқболни назарда тутади. Тарихий истиқболимизни эса биз жаҳон ҳамжамиятида муносиб ўрин эгаллашда деб биламиз.

Ўтиш даврининг дастлабки босқичидаги демократик ўзгаришлар ва сиёсий тафаккур ранг-баранглигига баҳо берар эканмиз, айтиш мумкинки, Ўзбекистон бу борада бутунлай янгича, анъанавий бўлмаган йўлни танлади.

Бизнинг моделимиз ватанимиз ҳудудида тарихан шаклланган жамиятнинг кўпмиллатли таркибини сақлаб қолиш ва мустаҳкамлашга асосланади. Биз бу моделдан демократик ҳуқуқий давлат қуришнинг пировард мақсадлари учун фойдаландик. Бинобарин, аҳолининг муайян ижтимоий гуруҳлари, қатламларида юзага келган партиялар, жамоатчилик ҳаракатлари бу ноёб ҳолиса билан ҳисоблашмасликлари мумкин эмас.

Айни чоғда миллий ва бошқа жамоатчилик ҳаракатлари, шунингдек, ёшлар, диний, маданий ҳаракатлар ўзларининг иккинчи ёшариш фаслини бошдан кечирмоқдалар.

Мустақилликнинг дастлабки йиллидаги керақсиз шовқин-суронлардан, ортиқча ур-сурлардан реал ҳақиқат сари ўтиш, иқтисодий ва сиёсий аҳволни ҳушёр кўз билан баҳолаш уларни дўқ-пўписалардан, шуҳратпарастлик васвасалари, тор сиёсий манфаатлардан воз кечишга мажбур этмоқда.

Давлат ҳокимиятининг олий органлари тизимининг Ўзбекистон Республикаси Конституциясига мувофиқ шаклланиши, сайлов тизимининг янгиланиши, Олий Мажлисга ўтказилган сайловлар 1995 йилда сиёсий ислоҳотларни бевосита амалга оширишга имкон яратди. Олий ҳокимият органларига сайловлар жамият онгида туб бурилиш ясаб, мамлакат аҳолиси ислоҳотларни фаол қўллаб-қувватламоқда.

Қисқа муддатларда давлат, хўжалик, маъмурий, жиноий, фуқаролик, меҳнат қонунчилигининг асослари, шунингдек, кўп укладли иқтисодиёт манфаатларини, асосий демократик принципларни, инсон эрки ва ҳуқуқларини ҳимоя қилувчи қонунлар яратилди.

Бугунги кунда Ўзбекистон Республикаси Конституцияси инсон ва давлат, инсон ва жамият муносабатларининг ишончли кафолати бўлиб турибди. Кўп йиллик фаолиятимизнинг йўриқномаси бўлган Конституциямизда бугунги реал воқелигимиз ҳам, эртанги кунимиз ҳам ўз ифодасини топган.

Сиёсий тафаккурда, жамоат ва давлат ходимлари фаолиятида янгича ижтимоий интилишлар, шакл ва андозалар пайдо бўлаётгани демократиянинг турмушимиздан тобора мустаҳкамроқ ўрин олаётганидан далолатдир.

Ўтган йил минтақавий муаммоларни узил-кесил ҳал этишнинг мустаҳкам пойдевори яратилди, десам, хато қилмайман. Биз Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг муътабар минбаридан бу муҳим масалага доир ва, шу билан бирга, нотинч дунёда тинчлик ва барқарорлик ўрнатиш, истиқлол йўлида қадам қўяётган давлатларга моддий, сиёсий ва маънавий эътибор беришга доир фикр-мулоҳазаларимиз, таклифларимизни рўй-рост айтдик.

Биз Афғонистон ва Тожикистондаги чўзилиб кетган қарама-қаршиликка бефарқ қараб тура олмаймиз. Бу ҳол Марказий Осиёдаги ҳозирги вазиятни минтақавий хавфсизлик тизимини яратиш нуқтаи назаридан теран англаб олишни тақозо этмоқда.

Шу маънода 1995 йилнинг 15-16 сентябрь кунлари Тошкентда ўтказилган Марказий Осиёда хавфсизлик ва ҳамкорлик бўйича халқаро семинар муҳим аҳамият касб этди. Унда иштирок этган мамлакатлар ташқи ишлар вазирларининг қўшма баёноти қабул қилиниб, минтақада хавфсизлик ва ҳамкорлик муаммоларини биргаликда ечиш йўллари муҳокама қилинди. Тинчликни сақлаш, муроса ва халқлар ўртасида ўзаро ишончни қарор топтириш юзасидан амалий тадбирлар белгиланди.

Бугунги замонда бир ҳақиқат тобора яққол кўзга ташланмоқда: фақат коллектив хавфсизлик хусусида сўз юритиш мумкин ва бунга умуминсоний қадриятларга асосланган сиёсий воситалар билан эришиш мумкин ва зарурдир.

Муҳтарам депутатлар!

Давлат қурилиши соҳасида бу йил давлат тузилмаларининг оёққа туриш, янгиланиш ҳамда ҳокимиятнинг демократияга асосан тармоқланиши шароитида ҳаракат қилиш йили бўлди.

Ижроия ҳокимиятининг тобора халқчиллик ва демократик асосларга суяниши, Олий Мажлис, ҳокимлар бошқаруви, маҳаллий кенгашлар ва жойлардаги ўз-ўзини бошқариш органларининг сифат жиҳатдан янгича аҳамият касб этиши сиёсий ҳаётимизга янгиликлар кириб келишининг амалий исботидир.

Иқтисодий соҳада жорий йил биз учун амалга оширилган янги ишлар, ислоҳотлар, ижтимоий-иқтисодий тараққиёт йўлида эришилган ижобий ўзгаришлар йили бўлди.

Бозор ислоҳотларини чуқурлаштириш ва жадаллаштириш, хусусийлаштириш ва тадбиркорлик фаолиятини кенгайтириш ҳамда теранлаштириш йили бўлди.

Биз молиявий ва макроиқтисодий барқарорликни таъминлаш, миллий валютанинг қадрини ошириш, аҳолини ижтимоий ҳимоялашни кўзлаган изчил иқтисодий сиёсатни татбиқ қилишга алоҳида эътибор бердик.

Ўтаётган йилда иқтисодиёт тизимлари тубдан ўзгартирилди, эркин бозор, товарлар, сармоялар ва хизмат кўрсатиш соҳаси фаолият кўрсатиши учун шароит яратилди.

Йилнинг энг муҳим вазифаларидан бири макроиқтисодий барқарорликка эришиш эди. Юритилаётган сиёсат, шунингдек, амалга оширилган қўшимча тадбирлар натижасида мамлакатдаги молиявий ва иқтисодий вазият ўнгланди.

(Давоми 2-бетда).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

Ў. Т. СУЛТОНОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўткир Тўхтамуродович Султонов Ўзбекистон Республикаси Бош вазири этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил 21 декабрь.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

Ў. Т. СУЛТОНОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ АЛОҚАЛАР ВАЗИРИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Ўткир Тўхтамуродович Султонов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий алоқалар вазири вазифасидан озод этилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил 21 декабрь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ «Ў.Т. СУЛТОНОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ВА «Ў. Т. СУЛТОНОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ АЛОҚАЛАР ВАЗИРИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ЭТИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ФАРМОНЛАРИНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг қуйидаги Фармонлари тасдиқлансин:

«Ў. Т. Султоновни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири этиб тайинлаш тўғрисида»ги 1995 йил 21 декабрь Фармони;

«Ў. Т. Султоновни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазири вазифасидан озод этиш тўғрисида»ги 1995 йил 21 декабрь Фармони.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси Э. ХАЛИЛОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил 21 декабрь.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

А. МУТАЛОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Абдулҳошим Муталов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Бош вазири вазифасидан озод этилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил 21 декабрь.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

А. МУТАЛОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ — «ЎЗДОНМАҲСУЛОТ» ДАВЛАТ-АКЦИОНЕРЛИК КОРПОРАЦИЯСИ БОШҚАРУВИНИНГ РАИСИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Абдулҳошим Муталов Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — «Ўздонмаҳсулот» давлат-акционерлик корпорацияси бошқарувининг раиси этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил 21 декабрь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ «А. МУТАЛОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ЭТИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ВА «А. МУТАЛОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ — «ЎЗДОНМАҲСУЛОТ» ДАВЛАТ-АКЦИОНЕРЛИК КОРПОРАЦИЯСИ БОШҚАРУВИНИНГ РАИСИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА»ГИ ФАРМОНЛАРИНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг қуйидаги Фармонлари тасдиқлансин:

«А. Муталовни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири вазифасидан озод этиш тўғрисида»ги 1995 йил 21 декабрь Фармони;

«А. Муталовни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — «Ўздонмаҳсулот» давлат-акционерлик корпорацияси бошқарувининг раиси этиб тайинлаш тўғрисида»ги 1995 йил 21 декабрь Фармони.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси Э. ХАЛИЛОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил 21 декабрь.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

А. А. ТОШПЎЛАТОВГА «ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН САНОАТ ХОДИМИ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Кўп йиллик самарали хизматлари, республикада енгил саноатни ривожлантиришга қўшган ҳиссаси ва ижтимоий ҳаётда фаол иштирок этаётгани учун «Юлдуз» ҳиссадорлик жамияти бошқаруви раиси Абдуваҳоб Абдураҳмонович Тошпўлатовга «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган саноат ходими» фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил 21 декабрь.

ЭНЕРГЕТИКЛАР БАЙРАМИ

Анъанага мувофиқ, 22 декабрда Энергетиклар куни нишонланади. Шу касб байрами муносабати билан Тошкентда, Ўзбекистон Энергетика ва электрлаштириш вазирлигида халқ хўжалиги бу муҳим тармоғи ходимларининг тантанали йиғилиши бўлди.

Ҳозирги пайтда мустақил республикамиз электр энергияга эҳтиёжини ўзи тўла таъминламоқда, деб таъкидланди тантанали йиғилишда. Уйларимиз ёруғ ва иссиқ бўлиши учун, саноат корхоналари, транспорт бир маромда ишлаши учун энергетиклар кечаю кундуз, ҳар қандай об-ҳаво шароитида ҳам меҳнат қилишмоқда. Улар ўнлаб иссиқлик ва гидроэлектростанцияларда, лойиҳа, қурилиш-монтаж, созлаш, таъмирлаш бўлинмаларида ишлашмоқда.

Республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков тантанали йиғилишда тармоқ меҳнаткашларини Ўзбекистон Президенти ва ҳукумати номидан касб байрами билан табриклади. Мамлакатимиз Президентининг Фармонига мувофиқ энергетика комплексининг бир гуруҳ ходимларига юксак давлат мукофотларини топширди.

Тантанали йиғилишда Бош вазир ўринбосари Қ. Ҳаққулов иштирок этди.

(ЎзА).

БУНЁДКОРЛИК — ФАРОВОН ҲАЁТ АСОСИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Иқтисодиётнинг мавжуд секторларида нафақат ишлаб чиқариш суръатлари пасайишининг олдини олиш, балки ўсиш, юксалиш кўзга ташланмоқда. Бу, қишлоқ хўжалиги билан бир қаторда, саноатнинг ёқилғи-энергетика, кимё ва нефть-кимё, машинасозлик ва металлни қайта ишлаш каби тармоқларига ҳам тегишлидир.

Бу йил **эмиссия ва инфляцияни** кескин пасайтиришга йўналтирилган пул-кредит сиёсати юритишга катта эътибор берилди. Шунинг натижасида, ўтган йил билан таққослаганда, инфляциянинг ўртача ойлик даражасини уч баробардан ортиқ камайтиришга ва унинг суръатларини изчил равишда сусайтиришга эришилди.

Буларнинг барчаси ўз навбатида банкларнинг қайта молиялаш ставкаларини камайтириш имконини бермоқда ва ишлаб чиқаришга сармоя солиш учун қулай шароит туғдирмоқда.

Мўътадил ва қаттиққўл бюджет сиёсати юритилаётгани ҳамда даромадлар тушишига қараб харажат қилинаётгани натижасида давлат бюджети камомади кескин қисқарди. Шунинг баробарида жорий йилда бюджетнинг харажатлар қисми тузилмасида инвестицияларга ажратилаётган маблағларнинг ўсиш тамойили кўзга ташланди.

Агар улар 1994 йилда ялпи ички маҳсулотга нисбатан, тахминан, 4 фоизни ташкил этган бўлса, 1995 йилда мос равишда 7 фоиздан иборат бўлди.

Бу нима дегани? Бунинг маъноси шуки, бугунданоқ иқтисодиётимизнинг изчил ўсиб бориши учун зарур шарт-шароитлар яратилмоқда.

Молиявий аҳволни ўнглаш учун молиявий интизомни яхшилаш, зарар кўриб ишлаётган корхоналарни тугатиш, хўжалик субъектлари ўртасидаги ўзаро ҳисоб-китоблар муаммосини ҳал этиш борасида бир қанча тадбирлар амалга оширилди. Векселлар муомалага чиқарилди. Халқ хўжалигидаги ҳисоб-китобларда вексел усулидан фойдаланиш, тахминан, 52 млрд. сўм миқдордаги ўзаро қарзлардан қутулиш имконини берди.

Республикада амалга оширилаётган изчил туб иқтисодий ўзгаришлар дастури халқаро молия муассасалари билан, шу жумладан, Халқаро валюта фонди, Дунё банки ташкилотлари билан ҳамкорликни кучайтириш ишига ижобий туртки берди. Бу миллий валютанинг қадрини оширишга хизмат қиладиган валюта заҳираларини кўпайтириш учун молиявий ёрдам олишга имкон туғдирди.

1995 йил давомида миллий валюта қадрини ошириш билан боғлиқ пул-кредит сиёсатини валюта курси воситаси билан амалга ошириш, **босқичма-босқич унинг ички эркин алмашувига эришиш ва сўмнинг хорижий валюталарга алмашиш курсини барқарор ушлаб туриш учун шароит яратилди.**

Турлича мулк шаклига эга бўлган корхоналар ва ташкилотлар қатори тадбиркорлик билан машғул жисмоний шахслар ҳам ташқи бозорга чиқадиган бўлди. Республиканинг ваколатли банклари томонидан аҳолининг нақд пулларини эркин муомаладаги валютага алмаштириш учун зарур шароитлар яратилди.

Чет эл сармояси иштирокида тузилган қўшма корхоналар ички валюта бозорида Ўзбекистонда ишлаб топган маблағларини эркин муомаладаги валютага алмаштириш ҳамда фойда ва дивидендларнинг бир қисмини четга олиб чиқиб кетиш имконига эга бўлдилар.

Республика валюта биржасида ҳафтада икки марта, аксарият ваколатли банклар иштирокида, мунтазам тарзда валюта савдоси ўтказилмоқда. Амалга оширилаётган операциялар ҳажми анча кенгайди. **Жорий йилда валюта биржасида уюштирилган 200 та савдода 1994 йилдагига нисбатан 13 марта кўп ёки 1.5 млрд. АҚШ доллари сотилди.**

1995 йилда Ўзбекистон иқтисодиётида сезиларли таркибий ўзгаришлар рўй берди. Мўлжалланган дастур **бўйича мулкни давлат тасарруфидан чиқариш, хусусийлаштириш, корхоналарни ҳиссадорлик жамиятларига айлантириш, иқтисодиётда монополияга барҳам бериш, унинг нодавлат сектори ҳамда хусусий мулкнинг шаклланиши ва оёққа туриш жараёнлари** давом этди.

Республикада бугунги кунгача **4 мингдан ошиқ** очиқ турдаги акционерлик жамиятлари рўйхатга олинди. Йирик ва ўрта корхоналарни акциялаш бошланди. Эркин сотиш, шунингдек, хорижий сармоядорларга мўлжалланган акциялар ҳажми ортди.

Агар жорий йилнинг биринчи чорагида **200 млн. сўмлик,** иккинчи чорагида **100 млн. сўмлик** акция сотилган бўлса, бу кўрсаткич учинчи чоракда **500 миллион** сўмни ташкил этди.

Бозор ислоҳотларини тезлаштириш мақсадида қимматбаҳо қоғозлар бозори шакллана бошлади.

Аммо, шуни ҳам айтиш лозимки, кўп ҳолларда акциялаш жараёни катта қийинчилик билан утмоқда. Сотилган акциялар ҳажми эркин сотувга мўлжалланган жами акцияларнинг **23,3 фоизини** ташкил этди, сотилган акциялардан тушган маблағ жами **55 фоиздан** ошмайди. Акцияларни чет эллик сармоядорларга сотиш иши ҳам кўнгилдагидек эмас. Ушбу йўналишда инвестиция фондлари, фонд биржаси, қолаверса, корхоналар ишида самарадорлик етишмаяпти.

Ҳурматли депутатлар!

Барчамизга яхши маълумки, иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишда **ўрта, кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш биз учун устивор йўналиш ҳисобланади.** Ҳозир республикада **32 минг кичик корхона** мавжуд бўлиб, улар халқ хўжалигининг 22 соҳасида фаолият кўрсатмоқда. **«Хусусий тадбиркорлик ва ташаббусни қўллаб-қувватлаш ҳақида»**ги қонуннинг қабул қилиниши, **«Бизнес фонд», амалий алоқалар маркази, «Мадад»** суғурта жамиятининг тузилиши кичик тадбиркорликни янада ривожлантиришга хизмат қилмоқда.

Ана шу институцион ўзгаришлар натижасида **давлатга қарашли бўлмаган, нодавлат секторнинг иқтисодиётдаги улуши** кескин ошиб бораётир. Мазкур сектор саноат маҳсулотининг **44 фоизини**, қишлоқ хўжалиги маҳсулотининг эса **97 фоизини** ишлаб чиқармоқда. Барча капитал маблағларнинг **44 фоиздан** ортиғи унинг ҳиссасига тўғри келади.

Халқ хўжалигида банд бўлган аҳолининг **64 фоизи** ана шу давлатга қарашли бўлмаган нодавлат секторда ишламоқда.

1995 йилдаги фаолиятимизнинг асосий йўналишларидан бири республиканинг иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлаш, иқтисодиётимизнинг истиқболларини белгиловчи импорт ҳажмларини камайтириш ва экспортга мўлжалланган ишлаб чиқаришларни ривожлантириш сиёсати бўлди.

Шунингдек, устивор тармоқларни тезкорлик билан ривожлантириш мақсадида тармоқлар ва минтақалараро номутаносибликни қисқартириш сиёсати амалга оширилди. Жорий йилда **асос тармоқлари — нефть ва газ саноати, электр энергетика, машинасозлик ва кимё саноати** корхоналари анча барқарор ишлади. Металлургия саноатида, қишлоқ хўжалиги саноати комплексида, енгил ва мебель саноатида ва бошқа бир неча тармоқларда ишлаб чиқариш ҳажмларини ошириш бўйича ижобий силжишлар кўзга ташланди.

Биз **энергетика мустақиллигини таъминлаш** борасида салмоқли натижаларга эришдик. 1995 йилда нефть ва газ конденсатини қазиб олиш қарийб 1,5 баробар ортди. Минерал ўғитлар, тракторлар, газламалар ва бошқа бир қатор буюмлар ишлаб чиқаришда ҳам сезиларли даражада ўсишга эришдик.

1995 йилда мамлакат **ғалла мустақиллигини таъминлаш** йўлида ҳам катта қадам ташланди. Шу мақсадда экин майдонларининг таркибий тузилиши ўзгартирилиб, ғалла майдонларининг улуши **40 фоизга** етказилди. Натижада бу йил **3,3 миллион тонна** ғалла тайёрлашга муваффақ бўлдик.

Қадрли дўстлар!

Мен бир ҳақиқатни айтиб чарчамасам керак. Бунинг мазмуни шуки, **қишлоқда туб ислоҳотлар ўтказиш, қишлоқ хўжалигини тараққий қилдириш, қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантиришнинг асосий омили ва манбаидир.**

Биз буни теран тушуниб олмоғимиз лозим. Шунинг учун ҳам қишлоқда ислоҳотларнинг амалга оширилиши, қишлоқ хўжалигини ривожлантириш бугунги кунда республика учун нафақат иқтисодий, балки ҳаётий аҳамият касб этади. **Янада очиқроқ айтадиган бўлсам, бизнинг келажак ҳаёт-мамотимиз шу масалани қанчалик тез ва қанчалик оқилона ҳал этишимизга боғлиқ. Ҳақиқий иқтисодий мустақилликка эришишнинг бошқа йўли йўқ.**

Яна такрорлайман, фақат қишлоқни ривожлантириш, қишлоқ аҳолисининг турмуш даражасини яхшилаш асосидагина иқтисодиётимизнинг барқарор тараққиётига эришиш, халқимизнинг фаровон ҳаётини таъминлаш мумкин.

Бунинг учун эса қишлоқ хўжалиги билан боғлиқ бўлган барча муассаса ва ташкилотлар, барча фаолларимиз мана шу соҳадаги ислоҳотларни муваффақиятли амалга ошириш учун жон куйдириб, бор куч-ғайратларини ишга солишлари лозим.

Қишлоқда ислоҳотларни муваффақиятли ўтказишнинг асосий гарови бўлмиш бир масала борки, бу ҳақда биз илгари ҳам кўп гапирганмиз. Бу — қишлоқ хўжалигида банд бўлган ошиқча ишчи кучларини бошқа соҳаларга жалб этиш масаласидир.

Бугунги кунда қишлоқ хўжалигида 3,8 миллион киши ёки Ўзбекистон иқтисодиётида фаолият кўрсатаётган барча меҳнатга лаёқатли аҳолининг 46,5 фоизга яқин қисми ишлаяпти.

Ҳисоб-китоблар шуни кўрсатадики, бугун олинаётган қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари миқдорини ишловчилар сонини 1,5 -2 миллион кишидан оширмаган ҳолда ҳам олиш мумкин. Яъни бугун биз ишлаб чиқаришга мутлақо зарар етказмаган ҳолда 2 миллионга яқин кишини бу соҳадан озод этишимиз мумкин.

Соддароқ қилиб айтадиган бўлсак, бугун ишлаб чиқариш бригадаларида 80-100 одам қўл учида бажараётган ишни шунча кишининг ярми ёки учдан бир қисми ҳам бемалол, эмин-эркин уддалаши, эплаши мумкин.

Такрорлаб айтаман: бугун қишлоқ далаларида ишлаб чиқарилаётган маҳсулот ҳажмини сақлаб қолган ҳолда, иш билан банд одамларнинг сонини камайтириб, уларнинг иш унумини ва даромадини камида 2 марта ошириш мумкин.

Ва, ҳеч шубҳасиз, меҳнат интизоми ва иш самараси яхшиланади. Мавжуд машина ва ускуналардан фойдаланиш самараси ўсади, меҳнатни механизациялаш кўлами кенгаяди.

Кўпчилик ривожланган мамлакатлар тажрибаси бу ҳақиқатни тасдиқлаб турибди. Мана, АҚШ, Германия, Голландия, Франция, Япония, Жанубий Корея ва бошқа мамлакатларни олиб қарайлик. Бу мамлакатларнинг қишлоқ хўжалигида ялпи ишлаб чиқаришда банд бўлган меҳнатга лаёқатли кишиларнинг сони 4-5 фоиздан ҳам ошмайди. Улар ишлаб чиқараётган маҳсулот ҳажми нафақат мамлакатнинг ўз эҳтиёжини қоплаб қолмасдан, балки четга экспорт қилиш имконини ҳам беради.

Барча муаммо шундаки, биз ошиқча кишиларни қишлоқ хўжалигидан озод қилиб, уларни қаерга жойлаштиришимиз мумкин?

Бу масалани ечишнинг ягона йўли бор.

Биз бу йўл ҳақида ҳам илгари кўп бор гапирганмиз. Унинг моҳияти шуки, қишлоқ жойларига саноатни олиб бориш ва кенг жорий этиш, янги кичик ва ўрта корхоналарни қуриш, янги иш жойларини яратиш зарур.

Ҳаммомлар қуриш керак, сартарошхоналар қуриш керак, устахоналар қуриш керак, суратхоналар қуриш керак. Қишлоқ аҳолиси учун маиший хизматнинг бошқа ҳамма турларини ҳам муҳайё этиш лозим. Қишлоқ жойларда банк, суғурта тизимларининг бўлимлари, агросервис нуқталари, хуллас, бозор инфраструктураси яратилиши шарт.

Лўнда қилиб айтганда, хизмат кўрсатиш тармоғини кенг ривожлантириш, кичик бизнесга, хусусий тадбиркорликка кенг йўл очиб бериш талаб этилади.

Бу ишни ташкил этиш вазифаси кимнинг зиммасига тушади? Албатта, биринчи навбатда вилоят ва туман ҳокимларининг, хўжалик раҳбарларининг зиммасига тушади.

Бугун масалани шу тарзда кескин қўйиш пайти етди: **бу вазифани уддалай олмаган кишининг раҳбар бўлиб ишлашга маънавий ҳаққи йўқ.** Чунки бутун ислоҳотларимиз тақдири, миллионлаб инсонларнинг тақдири шу масалани ечиш, ҳал қилиш билан чамбарчас боғлиқдир.

Биз **ижтимоий соҳада** — Ўзбекистон иқтисодиётини ислоҳ қилиш борасидаги кўп қиррали фаолиятимизнинг марказида **инсон, мустақил ватанимиз фуқароси** туриши керак деган олижаноб ниятдан келиб чиқиб иш кўрдик. Шунинг учун ҳам амалга оширилаётган ислоҳотларнинг асосий мақсади ҳар бир фуқаронинг шахс сифатида шаклланиши учун, ўз қобилиятини, ўз талантини ишга солиб ҳаётини янада яхшилаш, маънан бойиши учун барча имкониятни яратиб беришдан иборатдир.

Шу билан бирга бозор муносабатларига ўтиш, бошқа мамлакатлар тажрибаси кўрсатаётганидек, осон, чигалсиз, ижтимоий қийинчиликларсиз кечмас экан. Бу — бугунги куннинг аччиқ ҳақиқати десак ҳеч қандай хато бўлмас.

Шунинг учун давлатнинг бу жараёндаги энг муҳим вазифаси ана шу **қийинчиликларни имкон бори қадар юмшатиш, аҳолининг ижтимоий ночор қатламларини қўллаб-қувватлаш** ва уларнинг янги ҳаётий шароитга мослашиши учун зарур ёрдам кўрсатишдан иборатдир.

Биз буни ҳеч қачон унутмаслигимиз керак ва унутмаймиз ҳам. Қолаверса, бозор муносабатларига ўтаётган бошқа давлатлар билан таққослаганда, биз амалга ошираётган сиёсатнинг энг афзал жиҳатларидан бири ҳам худди шундадир.

Бу соҳада охирги йилларда биз муайян ишларни қилдик. Ёдингизда бўлса, миллий валютани муомалага киритиш чоғида, нархга эркин тус беришнинг якунловчи босқичига ўтиш пайтида аҳолининг харид қобилиятини ҳимоя қилиш учун биз деярли бутун аҳолига компенсация, яъни қоплаш тўловларини жорий этдик. Кейинроқ бу тўловларни ишчиларнинг асосий иш ҳақига, пенсия, стипендия ва нафақа таркибига киритдик.

Бугун биз, **энг қийин босқичда, яъни нарх-навога эркин тус бериш даврида меҳнаткашларнинг манфаатларини ҳимоя қилаолдик,** дейишимиз мумкин.

Мамлакатда аҳолини ижтимоий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш ва муҳофаза қилишнинг кўп усуллари ва воситалари вужудга келди ва улардан фойдаланилмоқда.

Ижтимоий йўналишдаги сиёсатни ўтказишнинг натижаларидан бири шуки, сўнгги йиллар давомида иш ҳақи, шу жумладан, унинг энг кам миқдорини, пенсиялар, стипендиялар ва нафақалар миқдорини мунтазам қайта кўриб чиқиш орқали аҳолининг даромадларини муайян даражада сақлаб туришга, бу йил эса чинакам даромадларнинг бир оз кўпайишини таъминлашга муваффақ бўлдик.

Оилага ижтимоий жиҳатдан мадад бериш ижтимоий сиёсатимизнинг негизидир. Сўнгги вақтда оилаларга болаларни боқиш учун нафақа (бундай нафақа тўлаш муддати икки йилга қадар узайтирилди), 16 ёшгача болали оилаларга ота-онанинг ва умуман оиланинг даромадлари миқдоридан қатъи назар, бир йўла тўланадиган нафақа каби янги нафақалар жорий этилди.

Давлат 1994 йилнинг октябридан бери муҳтож оилаларга фаол ёрдам бермоқда. Бунинг учун фуқароларга ўзини ўзи бошқариш органлари — маҳаллалар орқали ижтимоий-моддий мадад бериш усули йўлга қўйилди. Шуни ҳам айтиш зарурки, нафақаларнинг сўнгги икки тури, энг кам иш ҳақи миқдори билан бевосита боғлиқ бўлиб, бу миқдорнинг ўзгариши, нафақалар ана шу турлари миқдорининг ўз-ўзидан кўпайишига олиб келади.

Оилага мадад беришнинг биз амалга оширган янги йўли ўзаро ёрдам ва бир-бирига мадад бериш миллий анъаналарини тўлароқ ҳисобга олади ва фойдаланади. Моддий ёрдам кўрсатиш тўғрисида қарор қабул қилиш демократизмни ва ошкораликни таъминлайди.

Шу йилнинг тўққиз ойидагина ўзини ўзи бошқариш органлари орқали фуқароларга моддий ёрдам сифатида **бир миллиард сўмдан кўпроқ** пул тўланди, 800 мингдан ортиқ оила моддий ёрдам олди.

Сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маънавий соҳадаги маълум ютуқлар фуқароларнинг ижтимоий кайфиятига, психологиясига ижобий таъсир қилмоқда.

Айтиш мумкинки, дастлабки вақтда кишиларнинг онгида ва хулқ-атворида мавжуд бўлган айрим ишончсизлик, иқтисодиёт соҳасида юз бераётган воқеалар таъсиридан ўзини йўқотиб қўйишдан қутулдик. Ҳозирги пайтда аҳоли кенг табақаларининг иқтисодий воқеликка аста-секин ижтимоий мослашиш жараёни намоён бўлмоқда. Халқимизнинг маънавий қиёфасини эса ҳамиша унга хос бўлган барқарорлик, тинчлик, тотувлик ва ижтимоий адолатга интилиш каби асосий қадриятларга садоқат белгилайди.

Ҳурматли депутатлар!

Ниҳоясига етиб бораётган йилнинг натижаларига умуман якун чиқариб, айтишимиз мумкинки, **1995 йил мақсадларимизга эришиш ва ислоҳотлар вазифаларини амалга ошириш учун яхши пойдевор яратди.**

Шу сабабли, ҳозир биз мустақил республикамиз учун янги 1996 йил иқтисодиётини ривожлантириш ва халқ фаровонлигининг юксалиши учун шарт-шароит яратиш томон бурилиш йили бўлиши керак, деб ишонч билан айта оламиз. Яъни ҳаётимизнинг барча соҳаларида миқдор ва сифат кўрсаткичларини ошириш билан боғлиқ янги вазифаларни бажаришга ўтадиган пайт келди.

Иқтисодиётимиз тараққиётидаги бу янги ўзгариш ва тамойиллар бизнинг олдимизга янги вазифаларни қўймоқда.

Хўш, буларнинг энг муҳими нималардан иборат?

Макроиқтисодиётни барқарорлаштириш билан бир қаторда миллий валютани мустаҳкамлаш, унинг жорий ва тўла алмашадиган бўлишига эришиш келгуси йиллардаги бизнинг биринчи ва асосий вазифамиздир. Аслини олганда, бу иқтисодий вазифагина эмас, ҳозирги пайтда ижтимоий-сиёсий аҳамиятга молик вазифага айланмоқда, чунки иқтисодиётнинг юксалиши ҳам, аҳоли турмуш даражаси ҳам, давлатнинг обрў-эътибори ҳам шу вазифанинг бажарилишига боғлиқ.

Шундай савол туғилади — **биз бу жуда қийин ва мураккаб вазифани ҳал қила оламизми?**

Ҳисоб-китобларимиз ҳамда бу вазифани ҳал этиш учун барпо қилган ва тўплаган салоҳиятимиз ҳозир ўз олдимизга ана шундай вазифани қўйишимиз ва уни бажаришимиз мумкинлигини кўрсатмоқда.

Бунинг учун нима қилиш керак?

Биринчи навбатда сўмнинг харид қувватини ошириш учун истеъмол бозорини керакли моллар билан тўлдириш, аҳолининг эҳтиёжларини қондирадиган **ва хориждан келтирилаётган моллар билан рақобат қила оладиган ўз маҳсулотимизни ишлаб чиқаришга зўр бериш** зарур бўлади.

Иккинчидан, янги йилда **валюта заҳираларини кўпайтириш** чораларини кўришимиз керак. Бунинг учун республиканинг экспорт имкониятларини кенгайтириш, корхоналарнинг экспорт қилинадиган маҳсулотлар ишлаб чиқариш, жаҳон бозоридан мустаҳкам жой олиш жараёнларини чуқурлаштириш лозим. **Экспорт қилинадиган молларни бутун чоралар билан кўпайтириш** ва шу ҳисобдан валюта тушумларини ошириш учун ўзимизга боғлиқ бўлган ҳамма ишни қилишимиз керак.

Учинчидан, ёқилғи-энергия манбаларини, кўпгина ускуна ва асосий озиқ-овқат маҳсулотларини четдан сотиб олишни камайтириш, уларни ўзимизда ишлаб чиқарилган маҳсулот билан алмаштириш, ташқи савдо балансини мустаҳкамлашнинг муҳим жиҳатидир. Бу жараён **энергия манбалари ва асосий озиқ-овқат маҳсулотларини четдан сотиб олишни энг кам зарур миқдорга қадар камайтиришга** олиб бориши лозим.

Биз бунга эриша оламизми?

Бемалол эриша оламиз. Чунки сўнгги йиллар тажрибаси шуни кўрсатиб турибди.

Тўртинчидан, капитал бозорининг барча воситаларидан фойдаланган ҳолда, Ўзбекистоннинг **қимматли қоғозлар бозорини ривожлантирган ҳолда,** аҳоли маблағларини, шунингдек, корхоналарнинг вақтинча эркин маблағларини жалб этиш бўйича амалга ошираётган ишларимизни тубдан қайта кўриб чиқишимиз зарур.

Биз 1996 йилда харажатларни қисқартириш, ортиқча пул чиқаришни — эмиссияни, хусусан, шу борада **аҳвол оғир бўлган жойлардаги эмиссияни камайтириш** бўйича бошлаган қатъий ишимизни давом эттиришимиз керак, албатта.

Белгиланган тадбирларни амалга ошириш, алмашув курсини барқарорлаштириш, миллий валютани мустаҳкамлашда ўз самарасини кўрсатиши лозим. Бу, яқин орада республикага сармояларни жалб этиш учун мақбул шарт-шароит яратиш, миллий хўжалигимизнинг жаҳон хўжалиги билан алоқасини мустаҳкамлашга имкон беради.

Миллий валютамизни мустаҳкамлаш ва унинг эркин муомаладаги қувватини ошириш **иккинчи устивор вазифа — пул қадрсизланишини кескин равишда камайтириш** билан бевосита боғлиқдир.

Бошқача айтганда, 1995 йилда бошланган иқтисодиётнинг макроиқтисодий, яъни умумиқтисодий кўрсаткичларининг мувозанатини таъминлаш, энг аввало, **пул бирлигининг нақд ва нақдсиз муомалада назоратсиз равишда ошиб кетишига йўл қўймаслик,** кредит эмиссиясини кескин чеклаш керак.

Ўзаро тўланмаган маблағлар, дебитор ва кредитор қарзлар манбаи ва сабабларини бартараф этиш, капитал бозорини жадал ривожлантириш ҳамда пул қадрсизланишини жиловлашга қаратилган бошқа кескин чора-тадбирларни амалга оширишни назарда тутувчи сиёсатни давом эттириш зарур.

Пул қадрсизланишини бартараф этиш банк фоиз ставкасининг қисқаришига, банк, молия-кредит оборотининг жонланишига, кенгайтирилган қайта ишлаб чиқариш учун зарур шароитларни барпо этишга, янги корхоналар қуриш, янги иш жойлари очилиши, сармояларнинг ошишига имкон туғдиради. Энг муҳими — аҳолининг аниқ даромади ўсишига олиб келади.

Иқтисодиётимизнинг келажаги кўп жиҳатдан биз бугун **хорижий сармояларни** қай даражада кўпроқ жалб этишимизга боғлиқ. Миллий валютамизнинг ҳолати, устувор соҳаларнинг ривожланиши, иқтисодиётимизга янги технологиялар ва материалларни жалб этиш ҳам маълум даражада бу билан боғлиқ эканини унутмаслигимиз лозим. Иқтисодиёт фақат унинг фондлари янгиланиб турганида, янги технологиялар жорий этилганида, янги қувватлар ишга туширилганда ривожланиши мумкин. Бу — исбот талаб қилмайдиган ҳақиқатдир.

Зикр этилмиш масалаларни ҳал этишда **капитал қурилишни жонлантириш** дастури ҳамда **республикамиз иқтисодиётига кириб келаётган сармояларни рағбатлантириш** муҳим ўрин тутади.

Ҳурматли депутатлар!

1996 йилдаги муҳим вазифа — **иқтисодиётимизни таркибий жиҳатдан янгилаш йўлини давом эттиришдан иборат.** Биз барчамиз таркиб жиҳатидан янгилаш — республикамизнинг иқтисодий мустақиллигини таъминлашнинг муҳим омили эканини чуқур англашимиз лозим.

Иқтисодиётнинг бизга мерос бўлиб қолган тузилмаси СССР манфаатларини ҳисобга олган ҳолда барпо этилган эди. У Иттифоқ миқёсида меҳнат тақсимлашга йўналтирилган бўлиб, бу тузилмада Ўзбекистон хомашё минтақаси — қуйруғи ҳисобланар эди, холос.

Республикамиз мустақиллиги халқ хўжалиги тузилмасида мутлақо ўзгача янгиликлар бўлишини тақозо этади. Биз тузилмани янгилаш мураккаб, қийин ва узоқ давом этадиган жараён эканини яхши биламиз. Бу иш улкан маблағ ва саъй-ҳаракатларни талаб қилади.

Бироқ тузилмаларни қайтадан янгиламасдан туриб, ўз иқтисодиётимиз ва ишлаб чиқариш кучларимизга суянмасдан туриб, биз иқтисодий мустақилликка эриша олмаймиз, меҳнатнинг халқаро тақсимотидаги ўз муносиб ўрнимизга, бинобарин, халқимизнинг муносиб турмуши учун зарур шарт-шароитга эга бўла олмаймиз.

Тузилмани янгилаш сиёсатимизнинг бош мақсади — юксак технологиядан фойдаланиладиган, самарали ва сафарбарлик йўналишидаги бозор иқтисодиётини барпо этишга асосланган мустақил иқтисодиётни шакллантиришдан иборатдир.

Бу сиёсатни амалга оширишда асосий эътибор — **ривожлантирилиши лозим бўлган устувор йўналишларни белгилашга,** яъни энг аввало иқтисодиётимизнинг келажагини, илмий-техник тараққиётни ривожлантириш суръатини белгилайдиган, том маънода, **жаҳон бозоридаги ўз ўрнимизни эгаллашга имкон берадиган соҳаларни, тармоқларни ривожлантиришга** қаратилиши лозим.

Ҳар бир вилоят, ҳар бир туманнинг ресурс ҳамда иқтисодий имкониятларидан тўла ва самарали фойдаланиш, ҳудудий номутаносибликларни бартараф этиш мақсадида **иқтисодиётимизнинг ҳудудий таркибини такомиллаштириш** — тузилмаларни янгилаш сиёсатининг энг муҳим йўналиши ҳисобланади.

Бу масалада Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм, Сурхондарё, Сирдарё ва Жиззах вилоятлари сингари минтақаларни ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратиш зарур.

Бозор инфраструктураси — тижорат банклари тизими, суғурта компаниялари, аудиторлик хизматлари, коммуникацияларнинг зарур тизимларини жадаллик билан шакллантириш — тузилмаларни янгилаш сиёсатимизнинг таркибий қисми ҳисобланади.

Иқтисодиётимизнинг янги тузилмасини шакллантириш — тезда, ўз-ўзидан амалга ошадиган жараён эмас, албатта. **Бу ишда давлат бундан кейин ҳам асосий ислоҳотчи вазифасини бажариши, иқтисодиётнинг устувор тармоқ ва соҳаларига сармояларни жалб этишнинг кучли амалий воситаларини барпо этиши лозим.**

Ҳурматли депутатлар!

Сизларнинг эътиборингизни бугунги ҳаётимиз ва келажагимиз учун ўта муҳим аҳамиятга молик бўлган бир масалага қаратмоқчиман. Юртимизда бошланган давлат қурилиши, ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий туб бурилишлар, жамиятни янгилаш жараёни кўп жиҳатдан **мамлакатимизда мулкдорлар синфини шакллантириш масаласини ҳал этиш билан чамбарчас боғлиқдир.**

Республикамиз жамиятда бозор муносабатларини қарор топтирган ҳолда иқтисодий ислоҳотлар йўлидан дадил қадам ташламоқда. Лекин биз шуни теран англаб олишимиз кераки, бозор ва бозор муносабатларини мулк эгалари пайдо бўлмасдан тасаввур қилиш мумкин эмас. Бозор, иқтисодий эркинлик ўзига хос кишилар — мулк эгаларисиз амал қилолмайди.

Инсоният тарихи шуни кўрсатадики, айнан ана шу табақага мансуб одамлар туфайлигина жамиятда барқарорлик, фаровонлик, тараққиёт асоси қарор топади. Мисол учун ҳар қандай иқтисодий ривожланган мамлакатни олиб кўрайлик. У ерда ҳал қилувчи куч — ана шу мулкдорлар синфи ҳисобланади. Аммо **қаерда аҳоли таркибида ҳақиқий мулк эгаси бўлган одамлар ҳиссаси деярли катта бўлса, биринчи навбатда ўртача мулк эгалари, ўша ерда иқтисодиёт барқарор ривожланади. Чунки мулк эгаси, қўлидаги мулкка хиёнат қилмайди, бу мулкнинг катта-кичиклигидан қатъи назар, уни авайлайди, ўз моддий фаровонлигининг манбаи деб билади.**

Шунинг учун ҳам, биз бозор ҳақида гапирар эканмиз, аввало ана шу бозорни яратадиган одамларни назарда тутишимиз керак. Агар жамиятнинг демократик йўлдан изчил ривожланишининг иқтисодий асосини хилма-хил шаклдаги мулк ташкил этса, нуфузли, таъсирчан ўртача мулкдорлар табақаси унинг сиёсий асоси бўлиб хизмат қилади.

Азиз дўстлар!

Одамлар қачон ўзини ҳақиқий мулкдор деб ҳис этади? Улар, ҳар бир фуқаро бирон бир шаклда муайян мулк — кўчмас мулк, ер участкаси, кичик корхонанинг эгаси хилма-хил касбу кор, ҳунармандлик, тижорат, умуман тадбиркорлик билан шуғулланишда ўзини мулкдор ҳисоблайди. Ёки у ана шундай мулкларнинг эгаларидан бири — акционер, бошқача айтганда, ўзига даромад келтирувчи акция, қимматбаҳо қоғоз соҳиби бўлиши керак. Шундагина одамларда мамлакатимизда амалга оширилаётган ижобий ўзгаришларга, ислоҳотларга қизиқиш уйғонади. Ана шундагина улар ислоҳотларни олға юритувчи фаол кучга айланади.

Улар ўзлари пай, акциялар орқали эга бўлган корхоналар, тижоратлар, банклар, бошқа тузилмаларнинг ривожланиши учун ўз маблағларини сарф этадилар. Шу боисдан ҳам уларнинг қандай ишлашига бефарқ қарай олмайдилар. Бошқача айтганда, бу одамларнинг ҳаёти, оиласининг фаровонлиги мазкур корхоналар, банклар, молиявий тузилмаларнинг қандай ишлаётганига, улар даромад келтирадими ёки зарар кўриб ишлайдими — ана шунга боғлиқ бўлиб қолади.

Биз бу ижтимоий қатлам, бундай синфнинг мустаҳкамланишини давлатимиз иқтисодий қудратининг янада юксалиши, жамиятимизда ижтимоий-сиёсий барқарорликнинг таъминланиши, демократик қадриятларнинг ўз ўрнига қўйилиши билан боғлаймиз.

Шундай савол туғилади: қандай омил ва манбалар эвазига мулкдорлар синфини шакллантириш мумкин?

Аввало кичик ва хусусий тадбиркорликни кенг ривожлантириш бу муаммони ҳал этишда муҳим аҳамият касб этади. **Бу — биринчи шарт.** Ишончим комилки, агар биз зарур шарт-шароит яратиб бера олсак, Ўзбекистонда хусусий тадбиркорлик ниҳоят даражада тез ва кенг тараққий топади.

Бунинг учун бизда барча шарт-шароит мавжуд. Агар тарихга теранроқ назар ташласак, бозор муносабатлари даставвал қайси маконда юзага келганини аниқлаш ўта мушкул эканини кўрамиз. Қадим замонларда Шарқда — тижорат ва ҳунармандчилик билан бадавлат шаҳарлар ўлкасида бу муносабатларнинг кўплаб тарихий изларини учратиш мумкин.

Айтайлик, Мағрибу Машриқни боғловчи муҳим савдо йўллари айнан шу замин орқали ўтади. Машҳур савдогарларнинг ана шу заминда етишиб чиққанлиги ҳам тижорат аввало Шарқда дунёга келган деб тахмин қилишимизга асос бўла олади.

Ўша замонларда ҳунармандлар, халқ усталари, савдогарлар ва тадбиркорларнинг нечоғлик ҳурмат-иззатга сазовор бўлгани, қандай нуфуз ҳамда имтиёзлардан фойдаланганликларини алоҳида таъкидлаш ўринлидир. Отабоболаримиз буни яхши биладилар. Бозор муносабатлари ҳақида гапнинг мағзини айтадиган бўлсак, биз унинг сарчашмаларига, бу соҳадаги ўз анъаналаримизга, аждодларимизнинг бой тажрибаларига қайтяпмиз.

Халқимизнинг ана шу тарихий тажрибаларга асосланган муносабати, дунёқараши бугунги кунда кичик корхоналар ва тадбиркорлик тармоғини кенг ривожлантириш учун кучли туртки бера олиши мумкин. Бу йўл билан бозор конъюнктурасига изчил таъсир кўрсатиб, зарур истеъмол молларини кўпайтиришга шароит яратиб, янги иш ўринлари ташкил қилибгина қолмай, ташқи бозорга ҳам фаол аралашган ва рақобатлаша бошлаган бўлур эдик.

Айтиш керакки, бундай ривожланиш бугун Ўзбекистонда, том маънода, бошланган, аммо у давлат, қонунчилик ва жамият томонидан тубдан қўллаб-қувватланиши керак.

Мулкдорлар синфи шаклланишининг иккинчи манбаи — қимматбаҳо қоғозлар бозорини ривожлантириш, унга бўлган ишончни мустаҳкамлашдан иборат. Бу биз учун янгича бир ёндошувдир. Ўтган йиллар мобайнида биз бу жабҳага яқинроқ ёндошмаган, шуғулланмаган эдик.

Бозор иқтисодиёти тараққий этган мамлакатлар тажрибаси кўрсатяптики, ҳақиқий ўрта мулкдорлар табақасининг асосий қисми уларнинг пул маблағларини қимматбаҳо қоғозларга, кишилар учун манфаатли бўлган ҳар хил омонатларга, банк депозитларига жалб этиш йўли билан юзага келади.

Тан олиш керак: бугунги кунда мазкур йўналиш, таассуфлар бўлсинки, катта қийинчиликлар билан суст ривожланмоқда. Бунинг асосий сабаби ушбу жабҳада зарурий шарт-шароитлар ташкил қилинмаганидадир.

Тўғри, бунинг учун ҳуқуқий база амалда яратиляпти, қонунчилик нормалари қабул қилинди, имтиёзлар тизими ишлаяпти, шунингдек иқтисодий замин ҳам мавжуд — корхоналарни акциялаш жараёни фаол бормоқда. Ишлаб чиқариш барқарорлашмоқда, инфляция камаймоқда.

Аммо бугунги кунда қимматбаҳо қоғозлар билан ишлашга етарли иштиёқ йўқ. Бу борада тажрибамиз озлиги сезилмоқда. Бу ғоялар юртимизнинг ҳозирги замон фуқаролари мафкурасига, онгига секинлик билан сингмоқда.

Оддий қилиб айтганда, совет даври тарбиясини кўрган кўпчилик кишиларимиз дивиденд, акция ва қимматбаҳо қоғозлар бўйича даромад олиш мумкинлигини тасаввурларига ҳам сиғдира олмайдилар. Тан олиш кераки, кишиларимиз ҳозирча, ана шуларнинг ҳисобига оила даромадини салмоқли даражада кўпайтириш, ўзининг фаровонлигини таъминлаши мумкинлигини тушуниб етмайдилар.

Шуни чуқур англашимиз шартки, биз қандай шарт-шароит яратмайлик, одамлар қимматбаҳо қоғозлар — бу оиланинг изчил даромад манбаи эканини ўз кўзи билан, аниқ мисолларда кўрмас эканлар, бу тасаввурни ўзгартириш қийин бўлади. Буни эса биз тезлик билан ва ёрқин мисолларда одамларга кўрсатишимиз керак.

Шу йил охирига келиб, кўплаб акционерлар ўзларининг сотиб олган акция ва пайлари эвазига дивиденд, яъни даромад олишлари керак. Ҳиссадорлик корхоналарининг, бирлашмаларининг, айниқса банкларнинг раҳбарлари шуни чуқур англаб етишлари кераки, бу муҳим масалани ташкил қилиш, охирига етказиш уларнинг зиммасида нафақат иқтисодий, балки сиёсий моҳиятга эга бўлган жуда катта масъулият бўлиб турибди. Бу масалани биз қаттиқ назоратга олишимиз керак.

Биз кишилар онгига қимматбаҳо қоғозлар ҳам аслида мулкка эгалик қилиш шакли эканини сингдиришимиз керак.

Қадрли дўстлар!

Бизда аҳолининг кўп қисми қишлоқда яшайди. Ўринли бир савол туғилади: хўш, қишлоқ хўжалиги соҳасида банд бўлган ҳар бир меҳнатчи қай даражада ўзини мулкдор деб, хўжалик мулкининг, бу хўжалик эришган соф даромадга шерик деб ҳис этаяпти?

Қишлоқдаги ислоҳотларни биз энг аввало деҳқонда эгалик ҳиссини тарбиялаш билан боғлиқ деб биламиз. Ана шу мақсадда давлат хўжаликларини қайта ташкил этдик. Уларни жамоа хўжаликлари, кооперативларнинг турли шаклларига айлантирдик. Қишлоқда кооперативлар ишларини тараққий эттиришни бошладик. Бироқ, очиғини айтиш керак: қишлоқда ислоҳотлар суст бормоқда ва ҳозирча кутилган натижаларни бермаяпти. Назаримда, қишлоқдаги ислоҳотлар жараёнига янги туртки бериш, жамоа хўжалиги каби кооператив хўжаликнинг асл моҳиятини тиклаш ва бу хўжалик ишчиси ўзини хўжайин деб ҳис этиши учун шарт-шароитлар яратиш вақти етди.

Хўш, бу нимани англатади?

Биз мулк ўз эгасини топиши кераклиги ҳақида кўп гапирамиз. Таассуфки, бунда баландпарвозлик, умумий гаплар жуда кўп. Амалий ҳаётда эса бу масалалар ўзининг керакли ечимини топмаётганига гувоҳ бўламиз.

Ҳа, биз фермерлар, деҳқон хўжаликларини ривожлантириб келдик ва бундан кейин ҳам уларни қўллаб-қувватлаймиз. Улар учун зарур шарт-шароитларни яратаверамиз. Аммо бугун гап бошқа нарса ҳақида боради.

Қишлоқ хўжалиги корхоналарида, — мен хўжаликларни ва қайта ишлаш корхоналарини назарда тутяпман, — **меҳнат қилаётган ҳар бир меҳнаткаш хўжалик эга бўлган асосий фондлар ва мулкнинг умумий қийматидаги ҳар бир хизматчи пайи ёки ҳиссасини (улушини) белгилаб берадиган сертификатлар — қимматбаҳо қоғозлар тизимини жорий этиш вақти келди. Шу йўл орқали ҳар бир меҳнатчи бу хўжаликнинг умумий, кооператив мулкининг ҳақиқий ҳамсоҳиби бўлиши билан боғлиқ масалаларни ечиш пайти етди, демоқчиман.**

Бугунги кунда ҳаётимизда мавжуд ҳолатни тасаввур қилсак. Бир томонда — хўжалик ва унинг умумий мулки. Иккинчи томонда — жамоа хўжалиги ишчиси, шу хўжаликнинг аъзоси.

Энди, жамоа хўжалиги аъзоси ўша хўжалик ихтиёрида бўлган бойлик — фондлар, меҳнат қуроллари, ернинг ҳамсоҳиби сифатида ўз иштироки ҳиссасини қандай аниқлайди? Бинобарин, хўжалик олган ўша фойда, якуний натижалардаги ўз ҳиссасини қандай аниқлай олади?

Аслида умуман аниқлай олмайди. Чунки жамоа хўжалиги ишчисига унинг даромади амалда эскичасига, алмисоқдан қолган тизимга асосан ажратилмоқда.

Афтидан, барча асосий фондларнинг — ернинг, ускуналарнинг, машина ва механизмларнинг умумий қийматидан келиб чиққан ҳолда кооператив хўжаликнинг ҳар бир аъзосига унинг ҳиссаси, пайини аниқлаш пайти етди. У ана шу ҳиссаси ва пайига мувофиқ сертификатни, яъни қимматбаҳо ҳужжатни қўлига олиш керак.

Пай, содда қилиб айтсак, маълум жамоа хўжалиги ишчисининг шу хўжалик мулкидаги ҳиссаси, улуши деганидир. Унинг ҳажми қанча бўлишига қараб жамоа хўжалиги ишчиси хўжаликнинг якуний фойдасидан бир қисмини, ўз фоизини, фойданинг ўзига тегишли қисмини олиши мумкин.

Бунда хўжаликнинг бўлинмас фонд деб аталувчи жамғармасини сақлаб қолиш лозим бўлади. Чунки шу бўлинмас фонд ишлаб чиқаришни қайтадан бошлаш, яъни ўғитлар, янги ускуналар сотиб олишни, мелиорация ишларини ўтказишни таъминлаш учун зарурдир. Мактаб, маданият ва соғлиқни сақлаш муассасаларини қуриш учун зарурдир.

Менимча, бу пайларни қайтадан сотишга йўл қўйиб бўлмайди. Улар ёпиқ турдаги акционерлик жамиятининг, хўжаликнинг ички мулкидек бўлиб қолади. Пайларни хўжалик аъзолари ўртасида қайтадан тақсимлаш мумкин бўлар, лекин сотиш мумкин эмас. Равшанки, жамоа ҳар бир аъзосининг улуши — пайини аниқлаш энг қийин ва энг мураккаб масала. Лекин уни ҳал қилиш мумкин. Жамоа ҳар бир аъзоси улуши миқдорини хўжалик жамоаси умумий йиғилишида низомга ва ишлаб чиқилиши лозим бўлган асосланган меъёрлар — нормаларга қараб ҳал қилади. Ана шунда ва фақат шундагина хўжалик мол-мулкини асрашдан, ишлаб чиқаришни муваффақиятли юритиб, катта фойда олишдан чинакам манфаатдор мулк эгаси пайдо бўлади.

Колхозчи, кооператив аъзоси қўлида сертификат бўлса, ўзининг улуши қанчалигини ва хўжалик қанчалик яхши ишласа ўз пайига мувофиқ шунча кўпроқ даромад олишини билади. Дарвоқе, собиқ Иттифоқ ҳудудидаги айрим мамлакатларда ва хорижда ҳам ана шундай тажриба мавжуд.

Биз яхши тушунамизки, бундай тартибни ҳаётда амалга ошириш осон иш эмас, албатта. Бу масалаларнинг ҳаммаси жиддий равишда ўйлаб ишлаб чиқишни талаб қилади. Олимларимиз, мутахассисларимиз, вилоятлар, туманлар, хўжаликлар, Қишлоқ хўжалик вазирлиги раҳбарлиги бу муаммони ўрганиб ўз таклифларини киритадилар деб ўйлайман.

Ҳурматли депутатлар!

Бозор муносабатлари ва иқтисодиётдаги таркибий ўзгаришлар чуқурлашган сари аҳолининг турмуш даражасига таъсир қиладиган камчиликлар ҳам сўзсиз пайдо бўлишини назарда тутишимиз керак. Шу сабабли кучли ижтимоий сиёсатни унутмаслигимиз лозим. **Ижтимоий муҳофаза воситаларини янада мустаҳкамлаш учун аниқ йўналишини кучайтириш зарур.**

Мен, аввало, жамиятимизда одамларнинг ижтимоий жиҳатдан кескин табақаланишига йўл қўймасликни, яъни бой-бадавлат одамлар билан бир қаторда ночор ва қашшоқ кишилар пайдо бўлишига, аҳолимиз социал тоифалари ўртасидаги асосий тафовут ҳаддан ташқари катта бўлишига, уларнинг ўртасида қарама-қаршилик пайдо бўлишига йўл қўймасликни кўзда тутяпман.

Ҳозирги қийин даврда аҳолига ижтимоий мадад бериш юзасидан 1996 йилда амалга ошириладиган чора-тадбирлар самарадорлигини янада кўпроқ ошириш лозим бўлади.

Фикримизча, ҳисоб-китобларимизга қараганда, бюджет ти-

(Давоми 3-бетда).

БУНЁДКОРЛИК — ФАРОВОН ҲАЁТ АСОСИ

(Охири. Боши 1-, 2-бетларда).

зимида ҳам, хўжалик ҳисобидаги корхоналарда ҳам ишлаётган меҳнатчиларнинг иш ҳақи ортиши лозим. Пенсиялар, нафақа ва стипендиялар тарзидаги тўловлар ҳам кўпаяди. Аввало болаларга берилаётган ижтимоий тўловлар, маҳалла комитетлари орқали муҳтож оилаларга кўрсатилаётган ижтимоий ёрдам кўпайтирилади. Бозор истеъмол моллари билан тўлдирилган сари иш ҳақининг энг кам миқдори ҳам оша боради. Шунга мувофиқ равишда ижтимоий ёрдам ва мададнинг барча турлари ҳам оша боради.

Шу ўринда мен меҳнаткаш инсон манфаатларини ҳимоя қилиш учун ҳамма ишни қилишимиз лозимлигини алоҳида таъкидламоқчиман. Лекин биз боқимлик, боқимандалик кайфиятлари ривожланишига мутлақо йўл қўймаслигимиз керак.

Аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш юзасидан давлат амалга ошираётган чора-тадбирлар аҳолининг меҳнатдаги фаоллигини камайтирмаслиги лозим. Бу муҳофаза, биринчи навбатда, ўз меҳнати билан меъёрий турмуш шароитини таъминлашга қодир бўлмаган табақаларни қўллаб-қувватлашга, яъни бу ёрдам кимларга қаратилганини аниқ белгилаб қўйишни таъминлайдиган қилиб ташкил этиш зарур.

Аҳолининг ижтимоий ночор қисмини муҳофаза қилиш билан бирга меҳнатга рағбатлантиришнинг қудратли механизми — ихтиёримиздаги мавжуд кучларни меҳнатга жалб этиш, кишиларимизнинг қобилиятини юзага чиқаришни таъминлашга қодир механизмни шакллантириш ҳам керак.

Биз ҳар бир кишининг ўзи ҳамда оиласи таъминоти ва равнақини ўйлайдиган даражада эркин бўлишига имконият яратиб берадиган шарт-шароитни шакллантиришимиз даркор. Ана шунда ҳар бир кишининг ўз қобилияти ва меҳнатига суяниши фуқароларимиз турмуши фаровонлигининг энг барқарор манбаига айланади.

Шу билан бирга, биз бу шарт-шароит ва талаблар, бу ниятлар жамиятда ижтимоий адолатга риоя қилингандагина амалга ошиши мумкинлигини унутмаслигимиз лозим.

Шунинг учун ҳам аҳолига, 1992 йилга қадар омонат кассага пул қўйиб, шу пайтгача куйиб ўтирган омонатчиларга нисбатан адолатни тиклаш — бундан кейинги йиллардаги ижтимоий сиёсатнинг муҳим йўналишларидан бири ҳисобланади. Давлат уларнинг олдида, хусусан кекса авлод вакиллари олдида қарздор бўлиб қолган. Бу воқеалар содир бўлган пайтларда Иттифоқ тизимлари ўта кучли эди ва жамғармаларда тўпланган пуллардан республикамиз бир тийин ҳам фойда олгани йўқ.

Бизнинг муқаддас вазифамиз, ҳатто айтган бўлардимки, маънавий бурчимиз — адолатни тиклаш, кишиларимизнинг йўқотган бойлигини қайтариб беришдан иборат. Ана шундай қилсак, биз уларнинг назарида давлатнинг фуқаролар ижтимоий ҳуқуқларининг ҳимоячиси ва гарови сифатидаги нуфузини, обрўсини янада мустаҳкамлаган бўламиз.

Даврнинг мураккабликларига, молиявий имкониятларимиз чекланганига қарамай, биз бу долзарб вазифаларни ҳал этиш лозим, деб ҳисобладик. Бунинг учун аҳолининг омонатларини бугунги пул қийматидан келиб чиққан ҳолда қайтадан ҳисоблаб, 1996 йилдан бошлаб уларга бу пулни тўлаш учун маблағ манбаларини қидириб топдик.

Табиийки, нега биз бу ишни олдинроқ қилмадик, деган ҳақли савол туғилади.

Тўғрисини айтганда, бу масала анча олдин пишиб етилган, бироқ уни ҳал этиш учун шарт-шароитлар яратилмаган эди.

Биринчидан, миллий валютамиз йўқ эди. Биз уни фақат ўтган йилнинг июлидан бошлаб муомалага киритдик.

Иккинчидан, биз сўнгги вақтларгача пул юқори даражада, ҳатто кескин даражада қадрсизланган, нарх-наво эса тез ўсиб кетаётган шароитда яшадик. Пулнинг бундай қадрсизланиш суръатлари омонатларни тиклаш йўлидаги барча тадбирларимизни чиппакка чиқариши турган гап эди. Уларни йил бошида тиклаган тақдиримизда ҳам йилнинг охирига келиб яна қадрсизланиб қолган бўларди. Бунга эса асло йўл қўйиб бўлмасди.

Биз учун бундай муайян мисолда, **биринчидан,** халқнинг давлатга бўлган ишончини қайта тиклаш, **иккинчидан,** алоҳида инсон, яъни омонатчига нисбатан адолатни қарор топтириш ва **учинчидан,** энг асосийси, аҳолига, биринчи навбатда пенсионерларга қадрсизланиб кетган омонатлари ўрнини қоплаш тизими орқали амалий ёрдам бериш муҳим аҳамиятга эга.

Қадрли дўстлар!

Биз мамлакатдаги ижтимоий-сиёсий барқарорлик ижтимоий базани — заминни мустаҳкамлашга боғлиқ эканини яхши англаб олишимиз зарур.

Биз буни ижтимоий адолат тўғрисида гапирганда, маънавият ва ахлоқни қайта тиклаш тўғрисида гапирганда эсдан чиқармаслигимиз керак. Ва энг муҳими, маърифатсиз, илм-фансиз эркин демократик жамият, келажагимизни қура олмаймиз, деб гапирганда эсдан чиқармаслигимиз керак. **Биз бугун ўтиш даврининг қийинчиликларига қарамасдан, эртага ўрнимизга келадиган ёшлар, фарзандларимиз тўғрисида ўйлашимиз, уларнинг маънавий камолоти ва жисмоний соғлиги, одамларнинг соғлиги, миллатнинг соғлиги тўғрисида қайғуришимиз керак.**

Соғлом авлодни тарбиялаб вояга етказиш энг масъулиятли вазифадир. Ҳар биримиз ота ёки онамиз. Келинглар, бугунги ўта қийин шароитларда қураётган давлатимиз, мустақиллигимиз, мамлакат хавфсизлиги эртага кимларнинг зиммасида бўлишини бир ўйлаб кўрайлик. Келажагимиз, оилаларимиз ва миллат соғлиги қандай бўлади?

Очиқ иқрор бўлайлик, қишлоқлардаги соғлиқни сақлаш, маориф тизимининг бугунги аянчли аҳволи юртдошларимиз, вояга етаётган фарзандларимиз олдида ўзимизни айбдор ҳис этишга мажбур қилади.

Самарқанд ва Қашқадарё вилоят кенгашларининг сессияларида айтилган барча гаплар қолган вилоятларга ҳам тегишли эканини ҳамма бирдай равшан англаши керак. У ерда очиқ-ойдин айтилган бемазагарчиликлар республиканинг аксарият туманларида ҳам учрайди.

Миллий тикланиш мафкурасига ва умумбашарий қадриятларни ўрганишга асосланиши зарур бўлган таълим-тарбия, унинг янгича мазмуни тўғрисида беш йилдан бери гапирамиз. Бироқ кўпгина ўқув юртларида, айниқса, ижтимоий, жамиятшуносликка оид фанлар бўйича ҳамон эски ўқув қўлланмалари, ўқув дастурларидан фойдаланилмоқда.

Бундай аҳволни мустақил мамлакатимизнинг болаларига, ёш авлодига қарши жиноят деб баҳолаш керак.

Маориф соҳасида моддий-техник база қашшоқ бўлибгина қолмасдан, тарбия ва таълимнинг илмий назарияси ҳам ўта заифдир. Тегишли вазирликлар, олий ўқув юртлари, кўп сонли педагог олимлар ёш авлодни мутлақо янги сиёсий ва иқтисодий шароитларда ҳаётга тайёрлашнинг яхлит концепцияси ва дастурини ишлаб чиқиб, давлат ва жамиятга тавсия эта олмаяптилар.

Бугун юртимизда замонавий чет эл ускуналари билан жиҳозланган намунали шифохоналар, поликлиникалар кўплаб топилади. Аммо энг зарур жиҳозлар, ҳатто, ичимлик суви ва телефон алоқаси билан таъминланмаган, мутлақо ёруғсиз биноларда жойлашган қишлоқ врачлик амбулаториялари, фельдшерлик-акушерлик пунктларининг сон-саноғи йўқ. Қишлоқ мактаблари ҳам худди шундай аҳволда.

Ўз-ўзимизга савол бериб кўрайлик: агар биз шу икки-уч йил ичида аҳолини газ ва ичимлик суви билан таъминлаш, шаҳарларимизни ободонлаштириш каби энг мураккаб масалаларни ечишда жиддий силжишларга эришган бўлсак, агар биз юзлаб корхоналар, дўконлар, турар-жойлар қурган бўлсак, нега худди шу тарзда, ҳаммамиз бир ёқадан бош чиқариб, қишлоқ мактаблари, амбулаториялар, фельдшерлик-акушерлик пунктларининг моддий-техник таъминоти муаммосини ҳал эта олмаймиз? Наҳотки, бунга кучимиз етмаса?

Мен бу муаммоларни ҳал этиш бизнинг тўғридан-тўғри ва энг асосий мажбуриятимиз, муқаддас бурчимиз, деб ҳисоблайман. Буларнинг барчаси учун маънавий жавобгарлик ҳокимлар, хўжалик раҳбарлари, мутасадди фаоллар ва тадбиркорларнинг зиммасига тушади.

Фарзандларимиз ва ёшларимизга нафақат замонавий компьютерлар ва таълимнинг техник воситалари, балки биринчи навбатда она заминга ва унинг буюк келажагига содиқ бўлган юксак малакали педагоглар, устозлар керак. Ҳар биримиз ўқитувчилик касбини, педагогнинг оғир меҳнатини ўта муҳим ва олижаноб иш сифатида қадрлашимиз зарур.

Мен ҳозирги қийин шароитда, айниқса, қишлоқдаги ўқитувчиларга, тиббиёт ходимларига, маданият ўчоқлари ва уларнинг ходимларига ёрдам беришингизни илтимос қиламан. Токи бу ёрдам халқ ва жамият ёрдами, ҳар бир маҳалла, тадбиркорлик тузилмаси ва меҳнат жамоаси ёрдами бўлсин.

Бундай олижаноблик намунаси ўзимиздаям бор! Масалан, қувасойлик тадбиркор Набижон Маҳмудов шахсий маблағи ҳисобига мактаб қуриб берди. Ҳозир бу мактаб гимназияга айлантирилган. Набижон Маҳмудов бу хайрли ишга фақат эзгу мақсадлар билан қўл урди. Унинг бу иши энг юксак ҳурмат ва эътиборга лойиқдир. Бу хайрли иш доимо ота-боболаримиз эъзозлаб келган юксак маънавий қадриятларга хосу мосдир.

Агар ҳар бир раҳбар ўз куч-ғайратини ушбу олижаноб ишнинг муайян соҳасига сарфласа, 1996-1997 йилларда халқ таълими ва соғлиқни сақлашнинг аҳволини тубдан ўзгартиришимиз мумкин бўлади, деб ўйлайман.

Мазкур устувор вазифани бажаришни Бош вазирнинг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабековга ва ҳокимларга топшириш мақсадга мувофиқдир. Улар бизнинг топшириғимизни бажаришига ишончим комил. Бу ишдан халқ депутатлари ҳам четда қолмаслигига ишонаман.

Агар биз ушбу энг юксак талабларга жавоб берадиган ва одамларнинг орзу-истакларига мос келадиган олижаноб ишни уддаласак, халқимизнинг мўл-кўл дуосини олган бўламиз.

Азиз дўстлар!

Биз ислоҳотларни чуқурлаштириш, демократик туб ўзгаришлар йўлидан олға силжиш, ҳаётимизда асл демократик қадриятлар қарор топаётгани тўғрисида гапирганда, аввало, фуқаролик жамияти асосларига ўтиш, фуқароларнинг ўз-ўзини бошқариш муассасаларини бутун чоралар билан кенгайтиришни назарда тутамиз. Бу барча ислоҳотларимизнинг асосий моҳияти ва бош мантиқидир.

Иқтисодий ислоҳотлар жараёни қанчалик муваффақиятли, самарали кечса, биз шунчалик яхши яшай бошлаймиз, ижтимоий ҳаётни шунчалик эркинлаштириш зарурати ва имконияти туғилади. Бу, ўз навбатида, жамиятни бошқариш вазифаларининг аксарияти давлатдан фуқаролик ва ижтимоий ўз-ўзини бошқариш органлари қўлига ўтишини англатади.

Албатта, бу жараён ўз ҳолича эмас, балки ички қонунлар асосида, изчил ва босқичма-босқич ривожланиб боради.

Биз ҳокимият вазифаларининг бир тузилмадан иккинчисига ўз ҳолича, бошқарилмасдан ўтиши беқарорликка, тартибсизликка, демократия асослари, эркинлик ва инсон ҳуқуқлари оёқ ости бўлишига олиб келишини яхши тушунамиз.

Шунинг учун ҳам Олий Мажлис, депутатлар жамоаси олдида мазкур жараённи тартибга соладиган қонунлар қабул қилишдай ўта масъулиятли вазифа кўндаланг бўлмоқда.

Муҳтарам депутатлар!

Мен бугунги сессияда сизларнинг эътиборингизни **қонунчилик ва ҳуқуқий тартибни мустаҳкамлаш масалаларига** ҳам қаратмоқчиман. Биз Конституцияга ҳамда маданиятли ва демократик жамиятда қабул қилинган қонунлар, ахлоқий меъёрларга риоя қилишга асосланган ҳуқуқий давлат қуряпмиз, деган гапларга кўникиб ҳам қолдик.

Албатта, ушбу меъёрлар бузиладиган давлат ҳуқуқий давлат бўла олмайди. Албатта, фуқаролари қонунни писанд қилмайдиган давлат ҳуқуқий давлат бўла олмайди.

Аммо мен бугун ҳуқуқий давлатнинг энг асосий талаби — давлатимизда қонунларни амалга оширишга, қонунчиликни таъминлашга сафарбар этилган кишиларнинг уларни аниқ ва оғишмай ижро этишини талаб қилиш тўғрисида алоҳида гапирмоқчиман. Мен ҳокимият тузилмалари, ҳуқуқни муҳофаза этиш, суд ва назорат органларини назарда тутяпман.

Сир эмаски, оддий фуқаро, аввало, давлат номидан иш кўрувчи мансабдорларнинг ўзлари қонунларни қандай бажараётганига эътибор беради.

Агар шундай бўлмаса, агар ўша органлар ёки мансабдор шахсларнинг ўзлари қонунларни оёқ ости қилса, мазкур қонунларнинг ўзи обрўсизланади, янаям тўғрироғи, жамиятнинг маънавий асосларига путур етади.

Бундай вазиятда қонунларни менсимаслик иллати бутун жамиятни заҳарлайди, давлат томирлари емирилади, чирий бошлайди. Шундан келиб чиққан ҳолда, жамиятимизда шунга ўхшаш ҳолатларга барҳам берадиган давлат хизмати ва давлат хизматчилари тўғрисида қонун қабул қилиш фурсати етди, деб айтиш мумкин. Мазкур қонунда давлат хизматини ташкил этиш принципи: кучли ижроия ҳокимияти, хизматчиларнинг сиёсий жиҳатдан бетарафлиги принципи, хизмат бурчларига садоқат ҳамда бошқа принциплар — тамойиллар ўз ифодасини топиши керак.

Барча хизматчилар учун улар қаерда хизмат қилишидан қатъий назар, ҳуқуқ ва мажбуриятларнинг умумий рўйхати, тайёргарлик ва малака оширишнинг умумий тизими, лаёқатлилик назорати, давлат хизматининг умумий меъёрлари, коррупциянинг олдини олиш ва унга қарши курашнинг умумий тизими амал қилиши керак.

Қонун жамиятнинг давлат ва маъмурият органлари: милиция, прокуратура ҳамда қонунлар ижросини таъминлашга сафарбар этилган бошқа тузилмалари фаолияти устидан самарали назоратини ўрнатиши керак.

Суд ва суд хизматчилари обрўсини кўтариш зарурлигини алоҳида таъкидламоқчиман. Суд — ҳокимиятнинг учинчи тармоғидир. Давлатнинг обрўси, жамиятнинг обрўси суд органлари ва судьяларнинг қонун меъёрларига қанчалик риоя қилишига, улар қабул қилган қарорларнинг адолат меъёрларига нечоғлик мос келишига бевосита боғлиқдир.

Демократик давлат нормалари ва мавжуд амалиётидан келиб чиққан ҳолда, ўтган даврда мамлакатимизда суд тизимини тубдан ислоҳ этиш юзасидан кўп ишлар қилинди. Лекин бу соҳада ва айниқса кишиларнинг онгини ва уларнинг суд ҳокимиятига нисбатан муносабатини ўзгартириш борасида яна кўп ишларни бажаришимиз лозим.

Бугун оддий фуқаро на ўз ҳуқуқларини, на қонунларни ва на суд жараёни тартибларини етарли даражада билмаслигини исботлаб ўтиришнинг ҳожати бўлмаса керак.

Очиқ тан олиш керак, суд органлари ва суднинг ўзи оддий фуқаро кўз ўнгида жазоловчи, қораловчи, озодликдан маҳрум этувчи идора сифатида гавдаланади. Эҳтимол, бу қўпол туюлиши мумкин, лекин бор гап шу.

Судга бундай муносабат илдизлари тоталитар тизим ўз сиёсатини суд қарорлари орқали юритган, ягона мафкура ҳукмронлигини ўрнатган замонларга бориб тақалади.

Булар барчаси одамлар онгига чуқур ўрнашиб қолган. Бизнинг вазифамиз ушбу кўникмаларни, психологияни синдириш, одамларнинг судга муносабатини тубдан ўзгартиришдан иборат. **Халқ судни фақат одамларни қоралайдиган, жазолайдиган орган деб эмас, аксинча, уларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қиладиган орган деб билиши керак.**

Бу — ўта муҳим. Яна қайтараман, одамлар суд органларини ўзларининг ҳимоячиси, адолат посбони деб билиши керак.

Бизнинг олий қонун чиқарувчи органимиз — Олий Мажлис ушбу масала билан ҳам шуғулланиши, суд органлари фаолиятининг ҳуқуқий асосини қадам-бақадам такомиллаштириб бориши зарур. Бу ҳуқуқий асос суд ва судьяларнинг ҳокимиятнинг бошқа барча тармоқларидан ҳақиқий мустақиллигини, суд қарорларини қабул қилишда фақат қонунга бўйсунишини таъминлаши лозим. Бу ҳуқуқий асос демократизмни, холисликни, суднинг ҳаммабоп бўлишини, суднинг ҳимоя доираси кенгайишини таъминлаши лозим. Ва ниҳоят, бу ҳуқуқий асос суд тизимига нопок, порахўр ва тасодифий кимсалар кириб қолишига йўл қўймаслиги лозим.

Менинг фикримча, Олий Мажлиснинг суд ислоҳоти бўйича аниқ дастурга эга бўлиши ва шу асосда қайд этилган масалаларни ҳал эта бориши мақсадга мувофиқдир.

Қадрли ватандошлар!

Тарихимизда, Ўзбекистоннинг истиқлоли ва мустақиллиги, унинг ислоҳотлар ва янгиланиш йўлидан изчил олға бориши тарихида яна бир йил ўтиб бормоқда.

Биз ушбу йил давомида янги тажрибалар орттирдик, ўтиш даври синовларига бардош бердик ва уларни мардона босиб ўтдик. Бугун ўтган кунларимизга назар ташлаб, жамиятимизнинг оёққа туриш давридаги энг оғир қийинчиликлар ва синовлар ортда қолди, дейишга барча асосимиз бор.

Дунё ҳамжамияти жамиятимизнинг ислоҳотлар ва янгиланиш йўлидан дадил ва ишонч билан ташлаётган одимларини катта қизиқиш билан кузатиб турибди.

Биз олдимизга қўйган мақсадларимизга, иншооллоҳ, эришамиз ва бунга яқин қолди. Ўзбекистон дунё ҳамжамиятида, бутун дунё халқларининг ягона оиласида ўзининг муносиб ўрнига эга бўлғуси.

1996 йил одамларимиз учун Ўзбекистоннинг тикланиш йўлида сезиларли ўсиш йили, шу баракали заминда истиқомат қилувчи ҳар бир оила, ҳар бир инсон учун фаровонлик йили бўлғай, иншооллоҳ.

Азиз дўстларим, биродарларим!

Барчангизни, сизлар орқали бутун халқимизни **кириб келаётган Янги йил** билан чин юракдан табриклайман, омонлик ва бахт-саодат тилайман!

ALCATEL SEL

"АЛКАТЕЛЬ СЕЛ" АКЦИОНЕРЛИК ЖАМИЯТИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти

Ислом Абдуғаниевич КАРИМОВ

жаноби олийларини,

Олий Мажлис ва Ҳукуматни,

Ўзбекистон Республикасининг бутун халқини янги 1996 йил билан чин қалбдан ва самимий табриклайди!

Ҳамма оилаларга бахт-саодат, барча одамларга фаровонлик, жамиятнинг гуллаб-яшнаши, ижтимоий-иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишда янги-янги муваффақият ва ютуқлар тилаймиз, Ўзбекистоннинг жаҳондаги тараққий этган давлатлар қаторида ўзининг муносиб ўрнини эгаллашига ишонч билдирамиз!

"Алкатель СЕЛ" Республика телекоммуникация тармоқларини янгилаш, Ўзбекистон иқтисодиётини муваффақиятли юксалтиришга амалий ёрдам кўрсатиш борасидаги ўз улушини тобора кенгайтирмоқда. Бизнинг иштирокимизда Тошкент ва Наманганда янги рақамли АТСлари қурилди, бошқа алоқа объектларидаги ишлар давом эттирилмоқда. Биз фақат қурибгина қолмай, балки Ўзбекистондаги маҳаллий телефон тармоқларига биргаликда хизмат кўрсатишга киришмоқдамиз.

Янги 1996 йилда "Алкатель СЕЛ" иштирокида Ўзбекистонда телекоммуникацияларнинг янги мажмуалари ишга туширилади ва бу билан комфорт алоқа хизмати ҳажми сезиларли даражада ошади.

"Алкатель СЕЛ" АЖ.

• Дил изҳори

Руҳимда толиқиш сезган чоғларимда доимо халқ достонларини қўлга оламан, иштиёқ билан ўқий бошлайман. Юрагим қаърларида беркиниб ётган булоқларнинг кўзи очилади, юрагимга қувват тўла бошлайди. Умид ва ишонч, журъат сўлғин кайфиятимни тамоман ўзгартиради, туйғуларим баҳор майсасидай янгиланиб, ҳаёт кўзимга яна ҳам гўзал кўринади.

ОНАЛАР МУСТАҚИЛЛИК ТАЯНЧИДИРЛАР

Ажабо, нечун халқ ўз достонларида аёлларни гоҳ пари, гоҳ инсон шаклида бунчалар мукаммал, тадбиркор, зуваласини пишиқ қилиб тасвирлайди? Мардона кийиниб олиб, девларга қирон келтирган ҳам Аёл. Чоҳга тушган Алпомишни қутқарган Тавкаойим ҳам ўзича мард. Уч акаси олиб келолмаган малҳами мўмиёни «Борса-келмас»дан топиб келтирган Кенжа қиз-чи? Қалмоқ баҳодирларини енгиб, тум-тарақай қилган Барчиннинг шиддатини нима деб таърифлаш мумкин? Халқ фазлу камолнинг олий даражасини, ақлу идрокнинг мукаммал нишонасини Онадан, Аёлда кўргани бежиз эмас. Аёл авлодлар умрининг абадийлигини таъминловчи, уни ҳимоя қилиб, элга қўшувчи халоскор куч тимсолидир. Ҳазрати Навоий ҳар шеърида аёлни васф этаркан, нега бунчалар ошиқона оҳ урадилар? Нега бунчалар олийнишон Аёлга таъзим қилмоқни бахт биладилар? Унинг ҳусну жамоли, сарв қадди учунми? Йўқ, ботиний гўзаллиги, маънавий қуввати, дунёга фарзанд бериб, фарзандига жон фидо этгани, одобу ахлоқ ўргатгани, маънавий поклик чашмаси бўлгани учундир шоирнинг Аёлга эҳтироми.

Нигоро, маҳвашо, иффат паноҳо,
Жаҳон маҳвашларига подишоҳо!

— дейди Фарҳод Ширинга сифат бериб. Улуғ Навоий Ҳусайн Бойқаронинг хотунларини Маҳди Улё — яъни катта хоним деб шоён ҳурмат билан тилга оладилар. Агар Оналар зотига, Аёл қавмига юрагида шунчалар эҳтиром, ихлос бўлмаганида беназир шоир Ширинни яратолган бўлармидилар? Лайлини қайдан топардилар? Лайлининг малоҳатида Аллоҳнинг жамолидан тушган нур бор деб ҳазратнинг ўзлари ҳам ошиқ бўлмаганмидилар? Нечун муйсафид шоир Гёте ўлим талвасасида ҳам ўн саккиз ёшли санамга муҳаббат изҳор этаётиб жон берган? Аёл гўзаллигининг оташин куйчиси, мафтуни Пушкин нечун рафиқаси шаънини ҳимоя қилмоқ учун кўксини ўққа тутиб берди?

Она, Аёл халқнинг шаъни, обрўси, фазлу камол даражаси. Ақл-тафаккур энг аввал Она кўзидан, сўзидан сингийди онгимизга. Ана шу боис ҳам Оналик мартабаси улуғ саналган, муқаддас аталган.

Йигирманчи аср тонготари. Озодлик, нур истаб димиққан халқ «Ҳуррият» сўзидан асрий орзуларини топгандай юраги ерилиб, жонжаҳди билан нега интилди? Озодликка, ҳурликка интилиш туйғуси нега Аёлларда кучли эди? Чунки Аёлнинг озодлиги, ҳурлиги оиланинг, авлоднинг, келажакнинг озодлиги эди. Йигирманчи йилларда ўша «Ҳужум» компанияси деб аталган даврдаги буюк туғёнлар, хотин-қизлар ҳаракати шиддатини эсласангиз, бу — гирдобли тўлқинларнинг ўзгинаси эди. Мустақилликка интилишнинг чақмоқлари эди. Иқтисодий эркинликка интилишнинг шамоллари бор эди ул ҳаракатда. Афсуски, бундай улуғ интилишлар бошқа ўзанларга бурилди, улкан синов дўлларига ташланди халқ. Агар аёллар епчасига жўшқинлик билан очилишга, илмга ўзларини урмаганларида, комсомол аталиб, фирқа аталиб, жонларини фидо қилмаганида мустабид Шўролар тузуми туфрогимизда бу қадар чуқур илдиз отолмасди. «Ҳужум» ҳаракатини излаб топганди шўролар. Аср бошида она-сингилларимизга янги эркин йўлларни ваъда қилган «Янги йўл», «Эркин турмуш», «Эркин ҳаёт» журналларини варақласангиз, жамиятнинг мутлақо бир-бирига зид тоифаларга ажратилганига гувоҳ бўласиз: озодлик тарафдорлари ва эркинлик душманлари. Ёт унсурлар, «босмачи»лар, «қулоқлар», муллалар ва ташвиқотчи коммунистлар. Замон Аёлларни ўз жарчисига, сиёсий хитоблар элчисига айлантириб қўйди. Отасига ўз қизи андиша қилмай «сен ёт унсурсан» дейдиган кунлар эди ўшанда. Юзини очган сингилни эса бир қориндан талашиб тушган ака чавақлаб ташлайверди. Фаолият майдонига чиққан Аёл тенг ҳуқуқлик баҳонасида ўзлигидан чекина борди, қадоқ қўлли, чўкмор ушлаган меҳнат вакилига айланди. Аралаш маданият, аралаш тил, узлуксиз оғир меҳнат, далаларнинг чанги-ғубори, заҳмат тунларида тонг оттиришлар унинг юрагидаги меҳр деган ноёб кимёга зиён қилди. Бир хил боғча, бир хил мактаб, сўнг олий ўқув юрти, бир хил қолип, турмуш тарзи. Гарчанд ўнлаб олималар, фан арбоблари жаҳон минбарларига кўтарилдилар, улар ижтимоий вазифаларини аъло даражада бажардилар. Лекин пахта пайкалларида куз аёзларида майиб бўлиб қолаёзган ўғил-қизларини ҳимоя эта олмадилар.

Афғондан келган тунука тобутларни кучиб, бошларига тупроқ сочишдан бошқа чоралари йўқ эди. Икки энлик ариза битсалар, тил билгич мирзо излаб саргардон бўлдилар. Наврўз кунларида хино қўйган қизларнинг бармоқларини аёл-муаллималар ерга суркаб, хиносини қириб ташлатдилар. Ҳайитларда мозористонга чиққан зиёратчиларни ҳам рўйхатга олиб, тегишли жойларга айтилди. Аёл дағаллашиб, бағри қаттиқлашиб борди. Кўзи қотди. Тўйларда лаълиларга терилган пиёлада ароқ сипқорган аёллар ҳам кўп эди уч-тўрт йил аввал. Рўза тутганларни ҳажв қилгувчилар ундан зиёд эди. Ана шуларнинг ижодкори аёлларнинг ўзлари, уларнинг тарбиясини кўрган фарзандлари эдилар. Миллий тушунчалар, миллий қадриятлар ҳимояси кўнглимиздан бегона бўлиб кетганди. Собиқ шўро мафкураси хотин-қизларнинг бошини айлантириб, фикрини ўзига тамом боғлаб олган эди. Ана ўша йилларнинг оқавалари бўлмиш бепарволик, ҳадиксираш, минг ўзрким, бети қаттиқлик, молпарастлик баъзи аёлларнинг ҳамон шуурини хира қилиб турибди.

Мен уруш йиллари бутун элни боққан, сағирларини тишининг кавагида асраб, оғир йиллардан омон олиб ўтган матонатли Оналарнинг буюк жасоратини ташаккур билан, фахр билан айтай.

Эмизикли болалари бешикда чирқираб қолиб, ўзи канал қазишга кетган Оналарнинг меҳнатини, уларнинг дилдаги армонларини бошимни эгиб, кўзда ёшим билан айтай дейман. Далаларга қўш чиққанда, от йўқ, ҳўкизлар рамақдажон бир ҳолда, от ўрнида борона тортган меҳнатзадаларга жон нисор бўлсин, дегим келади. Ўзининг нонхўрларига яна икки-уч мусофир сағирни қўшиб олиб, оналик қилганларни айтсам, кўнглим тўлиб бораверади. Тун ёруғида буғдой ўрган, хирмон янчган, ҳосилини бир кафт қолдирмай аскарларга жўнатган, ўзи эса жўжабирдай жон болалари билан машоқ териб, ёрғучоқда тортиб, куни қотирмочга қолган Онаизорларни ким билмайди, ахир! Бу машаққатларга чидаган Оналарнинг армони битта эди. Она-Ватан тақдирига тақдирдошлик эди, улар буюк Ғалабани, озод кунларни илҳақ кутардилар. Урушнинг домидан қочиб келган яна беш ногиронни ўзининг беш боласига қўшиб, уйига сиғдирган Муҳаррам ойимни эсласам, юрагим сел бўлади. Энг сўнгги сиргасигача соттириб, гўдакларига оби овқат учун сарфлаган онагинамнинг қўлларида бир дона тилла узук кўрмаганимни қандай қилиб айтай? Ёш-ёшгина тул қолган келинчаклар нега кўнгил кўчасига кирмадилар? Уч ойликкина гумонаси билан қолган жувонларнинг аламларини кечалар тинглаб, парт бўлган ёстиқлар сўзласин! Нега Аёл бунчалар сирри синоатли, сабру қаноатли? Нега? Чунки унинг шаънида эрнинг обрўси, қизининг тақдири, ўғлининг ор-номуси бор. Ўз қишлоғининг, эл-улусининг орияти — Аёл. Ана шунинг учун ҳам Аёл шунча машаққатларга бардош бериб, юзининг қизилини сақлаб қолган.

Олтиариқдаги ҳушҳаво сиҳатгоҳда хушовоз ҳофиз Қобилжон Юсупов бизни йўқлаб келдилар. Она ҳақида суҳбат қизиб кетди. Ҳофиз Иброҳим акага бир воқеани сўйладилар:

— Ишонасизми, яқинда онамни бир Хўжанд томонларга олиб бориб айлантириб келай дедим. Отам урушга кетганларида мен гумона қолган эканман. Мана, уруш тугаганига 50 йил бўлди ҳамки, онам отамни кутадилар. Онам менинг кўнглимга қараб, тараддуд кўрдилар, бирга йўлга чиқмоқчийдик, бирдан онам ноғоҳ маҳзун бўлиб, қолдилар:

— Ўғлим, мен Сиз билан кетсам, мабодо отангиз келиб қолсалар, бу хотин қаёқларда юрибди, уйда ўтирмай, дейдилар-да!

Ўзимни тутолмадим, ака, томоғимга бир нарса тиқилди, худди онам келинчак, отам кечагина сафарга жўнагандай. Шунақаси ҳам бўладими? Онамга ажабланиб қарадим, хомуш, хижолат турибдилар. Вокзалнинг ўзидан уйга қайтвордим, ака...

Андишани қаранг, вафони қаранг, эрга ҳурматни қаранг: 50 йил келмаган одамнинг азиз ёдини қаранг...

Маънавий қудратни қаранг. Оналарнинг маънавияти қанча юксак бўлса, жамиятнинг ахлоқий қатламлари шунча мустаҳкам бўлади. Маънавияти улуғ халқ тўзимайди, пароканда бўлмайди.

Кейинги пайтларда республика Хотин-қизлар қўмитаси йиғинларида, «Маҳалла» жамғармаси анжуманларида маънавият ҳақида, одоб-ахлоқ хусусида баҳсу мунозаралар кўп бўлмоқда. Яқинда шоира Замирахон синглимнинг «Қоп кучоқлаган аёллар» мақоласини муҳокама этдик. Баҳс қизғин бўлди. Яхши фикрлар айтилди. Нима қилиш керакки, аёл — она оиласини, болаларини бир неча кун ёлғиз қолдириб, шаҳарма-шаҳар кезмаса, савдога ружу қўйиб, ўз оналик бурчини унутмаса? Баъзи аёллар нега бунчалар сафаргашта бўлиб қолдилар? Сабаби нима? Нега мустақиллик замонининг баъзи бир аёллари чет тилларини ўрганиш, замонавий ихтисосликларни эгаллаш ўрнига, қоп кўтариб, олди-сотди орқасидан қувмоқдалар? Нега хотини Ханти-Манси кўчаларида савдо қилиб, юзлари совуқда тарс ёрилиб юрса-ю эркак бемалол ухласа? Қани орият? Эркаклик ҳукми қайда қолди? Очликданми, муҳтожликданми бу ҳолга тушди Аёл?

Президентимиз Фармони билан хотин-қизлар кенгашлари раисларига ҳамма жойда ҳоким ўринбосарлари мақомоти берилгани Оналик мартабасини янада улуғлади. Айтиш керакки, ўрта ва кекса авлод ҳали ҳам фидокорлик билан жамоат ишларига ўзини бағишлаяпти. Лекин энди ёшлар ичидан кўпроқ фаоллар чиқиши керак! Чунки кекса ва ўрта авлоддан кўра, ёшлар тилини ёшлар тушунади. Кун-ба-кун турланиб, ўзгариб бораётган ҳаётга мос қадам ташлашда, мамлакатнинг катта вазифаларини елкага олишда баркамол қизларимиз, зукко келинчакларимиз намуна бўлсалар, иш осон кўчади.

Биргина ёшнинг оёққа туриб олишида — давлат боғча, мактаб, олий ўқув масканларида ўқиш учун неча минглаб сўм маблағ сарфлайди, қанча мураббий устозларнинг меҳнати сингади. Ана шу сарфланган барча ҳаражатларга лойиқ жамият учун хизмат қилиш фарз эмасми? Олий ўқув маскани битириб, бир йил ишлаб бермаган талабалар ҳам бор: майли, улар билимли бўлса, оиланинг бахти, бутун оиласига сарфлайди ўша нурни. Уч йил давомида бола парвариши учун имтиёзли таътилда ўтирган аёл боласига биринчи мураббия, тарбиячи бўлиб, дастлабки содда сабоқларни бера олаяптими? Ёки иккинчи меҳнат дафтарчаси очиб, дўкон қуриб, савдо қилаяптими?

Яқинда «Саодат»нинг 70 йиллиги шарофати билан Каттақўрғонда, Ургут туманларида бўлдик. Каттақўрғонда ажойиб мактаб-гимназия очилибди. Гимназия директори Дилбархон Бобомуродова «Ўқитувчи-95» кўрик-танловининг ғолибаси экан. Компьютерли синфлар, инглиз тили ўқитиладиган, дам олиш хоналари. Болакайларнинг кўзлари чақнаб турибди. Ҳар синфда йигирмагача ўқувчи таълим олар экан. Булар янги асрнинг болалари. Кўнглимиз равшан бўлди.

Ургут бозорида игна ташласа, ерга тушмайди. Бунда белбоғ, дўппи, сўзана, енг кашталар, келин камзуллар, ёстиқларнинг қуроқ «қош»лари тикиб сотаётган чеварларни кўриб қувонаман. Чунки улар қизларини ёнларига олиб, кечалари билан чеварлик қилишади, шаҳарма-шаҳар изғиб юришмайди.

— Топганлари она сутидай ҳалол. Уларнинг меҳнатлари хонадонларга файз бўлиб киради, харидорга севинч келтиради. Улар топганларига қаноат қилиб рўзғор тебратадилар. Қаноат эса дунёдаги энг катта бойликдир, — дейди шаҳар ҳокими Мунаввара Ўринова.

Қаноат нима ўзи? Кўнгилда илондай ғимирлаган ҳою ҳавасни енгмоқми? Молу ҳашамга қул бўлмоқдан тийилишми? Ёки элу юртга, раиятга қараб, андиша билан яшашми? Нима учун қаноат сўзи таркибида қанот бор? Қаноатли одамлар қанотли ҳам бўладилар. Уларни ҳирс, очкўзлик, тамаъ, ғараз каби зил юклар босиб турмайди.

Ҳинд мутафаккири Р. Тоҳур ёзадилар: «Хотин кишининг табиий ва энг олий муҳаббати эрига иззат-икромидир... Зебу зийнат, кайфу сафо ҳаддан ошиб кетган жойларда муҳаббат палағда бўлиб, хотин зотининг табиати олий шодлик даражасига ета олмайди».

* * *

Соғлом авлодни бағрида улғайтирадиган ҳам олийжаноб опа-сингилларимиздир. Эркакларнинг, йигитларнинг кайфияти, сиҳати, оиланинг соф иқлими ҳам уларга боғлиқ. Уларнинг бутун фазилатлари, эзгу хислатлари жамиятнинг ҳар бир аъзосида, сулоланинг ҳар бир бўғинида акс этади. Шу сабабли ҳам бу улуғ қувватни, жамиятни мувозанатга солиб турувчи оҳанрабо меҳрни фақат ҳаётбахш ишларга, фарзанд ва оила, ватан равнақига бағишласак, Мустақилликни мустаҳкамлашга, юрт маъмурчилиги, истиқболига бахшида этсак.

Ижодий меҳнатга, бунёдкорликка, қалбни ислоҳ қилишга тинимсиз элу юртни даъват қилиб турган Президентимизнинг Оналик ва болаликни, кам даромадли оилаларни муҳофаза этувчи қатор фармонлари бор. Аёлларни жамият, давлат қанотига олиб, ҳимоя қилиб турибди. Бу меҳрга жавоб ишимизда, аъмолимизда, ҳар кунги фаолиятимизда акс-садо бериб турса...

Юрт сўраган Туркон хотунлар, Нодирабегимларга илдиздош Оналар ташаббусни ўз қўлларига олса, фарзандлари ҳам куч-ғайрат билан ишга киришадилар. Оналар бош-қош бўлган ишнинг самараси доим порлоқдир.

«Аёлларингизни кўрингизлар», деганлар соҳибқирон Амир Темур. Аёлни кўримоқ оилани, давлатни, авлодларни, наслу насабни кўримоқдир. Аёлни ҳою ҳавасдан, ёмон кўзлардан, эгри йўллардан эркаклар қўриййдилар.

Бир ёстиққа бош қўйган эр-хотин бир-бирини тўлдириб, тарбиялаб, яхши-ёмонидан огоҳ бўлиб яшайди. Рўзғорнинг оғир юкини аёли елкасига ташлаб, хотиржам қараб турган баъзи кишилар обдон ўйласалар. Кимлигимизни, қандай улуғ аждодларимиз борлигини бир лаҳза эсдан чиқармасак, Мустақилликни маънавияти юксак оталар, маърифатли онги уйғоқ оналар ҳимоя қиладилар. Ўзини ҳимоя қилолмаган Инсон эса авлодини ҳам, оиласини ҳам, жуфтини ҳам, юртини ҳам ҳимоя қилолмайди.

Яқинда Президентимиз Германияга қилган сафарлари таассуроти хусусида сўйлаб, мухбирнинг саволларига шундай жавоб бердилар:

— Токи бизнинг қонимизда, бизнинг суягимизда, бизларнинг наслимизда қандай улуғ маданият бўлганлиги, биз нечоғлик улуғ маданият ворислари эканимизни дўстларимиз ҳам билишсин.

Нечоғлик буюк аждодларнинг фарзандлари эканимизни ўзимиз ҳам яхшилаб англаб олайлик, идрок қилайлик.

Токи жамиятнинг ахлоқий қатламлари мустаҳкам, маънавий муҳити мусаффо бўлаверсин!

Ойдин ҲОЖИЕВА,
Ўзбекистон халқ шоираси.

САВОБ ЙЎЛИДА ҲАР ҚАНЧА ТЕР ТЎКСАК АРЗИЙДИ

Тошкент шаҳридаги 8-болалар шифохонасига бориб, у ердаги аҳвол билан атрофлича танишдик. Касалхона биноси янги таъмирланиб, эндигина фаолият бошлаган экан. Ҳаммаёқ саранжом-саришта. Бемор болаларнинг ота-оналари билан суҳбатлашганимизда улар бу ердаги шарт-шароитдан, даволаш ишларидан мамнунликларини баён қилдилар.

Шифохонанинг бош шифокори Фарида опа Акбарова билан, доим кулиб турадиган, хушсурат, самимий аёл билан суҳбатимиз давомида аввалдан танишдек, яқин кишилардек гаплашдик.

У 1960 йилда ўқитувчи оиласида туғилган. Ўрта мактабни олтин медаль билан тугатиб, Тошкент педиатрия институтига кириб ўқиган. Битта ўғли, битта қизи бор. Оиласида ниҳоятда бахтли. Тиббиёт соҳасида 15 йилдан бери ишлаб, болалар соғлиги ҳақида қайғуриб келади.

— Опа, шу бугунги ташвиш ва қувончларингиз ҳақида гапириб берсангиз?

— Шифокорнинг қувончи ўзи даволаган беморнинг тузалиб, оиласи бағрига қайтганини кўрганда жўш уради. Мана бугун ҳам бир нечта бемор болалар тузалиб, оиласига қайтиб, яна ота-онасига қувонч бахш этди.

Шифохонамиз бутунлай қайта таъмирланиб, иш бошлаганига энди бир ойча бўлди. Юз ўринга мўлжалланган касалхонамиз шу муддат ичида бемор болалар билан тўлди. Бу ҳар бир шифокорни ташвишга соладиган ҳолат. Қанийди, юртимизда бирортаям бемор бола бўлмаса-ю, биз ишсиз ўтирсак. Ишонинг, бу бизни қувонтирган бўларди. Маълумки, бизнинг шифохонамизда фақат вирусли гепатит билан оғриган болалар даволанади. Бизда ҳозир хасталанган болаларни муолажа қилиш учун дори-дармон етарли. Бу ҳақда қайғурмаса ҳам бўлади. Шаҳар соғлиқни сақлаш бош бошқармаси бу борада имкониятларни ишга солаяпти. Бизнинг шифохонамизда ҳозир муаммо бўлиб турган бир нарса — шифокорларнинг етишмаслигидир. Бу масала ҳам тез кунда ҳал бўлса керак. Жамоамизга малакали шифокорларни жалб қилишга ҳаракат қилаяпмиз.

— Шифохонангиз фаолияти ҳақида батафсилроқ тўхталсангиз.

— Юқорида айтиб ўтганимдек, касалхонамизда ҳамма ўринлар банд. Кунига беш-олти нафар оғриган болаларни олиб келишади. Уларга эллик нафардан ортиқ малакали тиббиёт ходимлари хизмат кўрсатаяпти. Биласиз, вирусли гепатит билан оғриган болалар ўта нозик парваришни талаб қилади. Уларга парҳез таомлар ўз вақтида берилаяпти, дори-дармон етарли. Тўғри, баъзан ота-оналарга дори-дармонни дорихоналардан сотиб олишга ҳам тўғри келади. Бу фавқулодда ҳолатлардагина учрайди.

Шуни айтиб ўтишим керакки, шифохонамиз бутунлай қайта таъмирланиб, янгитдан жиҳозланди. Бу ишда шаҳар ҳокимлиги, шаҳарнинг Ҳамза тумани ҳокимлиги ва шаҳар соғлиқни сақлаш бош бошқармаси раҳбарияти катта ёрдам кўрсатди. Шифохона қисқа муддатда таъмирланди, бошқа муаммолар ҳам бартараф этилди.

— Фурсатдан фойдаланиб, ота-оналарга сариқ касаллигининг бошланғич аломатлари ҳақида маълумот берсангиз.

— Бу касаллик асосан озодаликка риоя қилинмаганлигидан келиб чиқади. Унинг аломатлари шуки, бола ҳолсизланади, иштаҳасини йўқотади. Баъзан кўнгли айнийди, қайд қилиши мумкин. Баъзи ҳолларда касаллик кишида оддий шамоллашга ўхшаб бошланади. Боланинг иситмаси кўтарилади, йўталади. Юқоридаги аломатларни сезган ҳар бир ота-она дарҳол маҳалла шифокорига мурожаат қилиши керак. Бу — касалликни ўз вақтида аниқлашга ва тез даволаш учун ёрдам беради.

— Оилангиз ҳақида тўхталсангиз?

— Турмуш ўртоғим Ўзбекистон Давлат телерадиокомпаниясида хизмат қиладилар. Катта ўғлим 8-синфда ва қизим 1-синфда таълим олишади. Қайнотам билан бирга яшаймиз. Оиламиз ниҳоятда тотув, кун бўйи касалхона иши билан банд бўламан. Ишдан кейин эса рўзғор ташвишлари.

Беморларнинг, айниқса хаста болаларнинг дардига дармон бўлиш савоб иш. Савоб йўлида қанча кўп тер тўкса ҳам арзийди.

«Халқ сўзи»нинг жамоатчи мухбири
Саодат МАТЁҚУБ қизи суҳбатлашди.

"ТОШКЕНТ УНИВЕРМАГИ" (МУМ)

тошкентликлар ва пойтахт меҳмонларини кириб келаётган Янги йил билан муборакбод этади!

Барчага соғлик-омонлик, оилавий бахту тотувлик тилаб, байрамолди савдосига таклиф этади ва эътиборингизга 27 хорижий фирма маҳсулотларини тавсия қилади.

Булар ичида Германиянинг "Отто Кёрн", Франциянинг "Пьер Карден", Италиянинг "Сан-Серо", "Луис Ферро", Финляндиянинг "Тхоместо" сингари Европанинг етакчи фирмалари бор.

Эркак ва аёлларнинг юқори сифатли, бежирим, кўркам пальтолари, нимчалар, булузка (енгил матодан тикилган кофта)лар трикотаж маҳсулотларининг турли-туманилан бор.

Сиз ўзингизга ва яқинларингизга Янги йил байрами совғаси қилсангиз арзийди.

СИЗНИ "ТОШКЕНТ УНИВЕРМАГИ" (МУМ)га ТАКЛИФ ҚИЛАМИЗ ВА КУТАМИЗ!

Фирма 1996 йилда Россиядан ҳар хил подшипниклар етказиб бериш учун буюртма қабул қилади. Ҳақи пул ўтказиш орқали ва фақат маҳсулот олингандан кейингина сўм билан тўланади.

Буюртманинг энг кам миқдори - 50 минг сўм.

Тел.: 48-43-20, 48-18-53.

Соат 8.00 дан 18.00 гача.

БИЛАСИЗМИ, ФАҚАТ БИЗ СИЗНИ ЯСАНТИРАМИЗ!

«Фонон» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси 25 декабрдан 30 декабргача ўзининг фирма дўконида заргарлик буюмлар сотувини ўтказади.

Халқаро стандартлар даражасида олтин ва кумушдан тайёрланган асл тақинчоқлар, қошиқ, вилка ва бошқа хил буюмлар — харидорлар ҳукмига ҳавола қилинади.

Дўконимизга марҳамат, томоша қилинг ва... сотиб олинг!

«Фонон» фирма дўконининг манзили: Тошкент шаҳри, Олой бозори усти ёпиқ павильонининг иккинчи қавати

Янги йилингиз муборак бўлсин!

SHARP

"МИНГ ХИЛ МАЙДА МОЛЛАР" магазинида яқинда очилган SHARP бўлимига

МАРҲАМАТ!

- телевизорлар
- мусиқа марказлари
- магнитофонлар
- телефонлар
- музлатгичлар

Тошкент, Муқимий кўч. 4-уй ("Ҳамза" метро бекати)
Телефон: (3712) 77-06-11

Горький автомобиль заводининг Ўзбекистондаги бош дилери

"ГАЗ" АВТОМАРКАЗИ

пул ўтказиш йўли билан Тошкентдаги омборхонадан темирйўл транспорти билан келтирилган қуйидаги янги автомобилларни харид қилишни

ТАВСИЯ ЭТАДИ:

ГАЗ-31029-050 -051 -055 *стандартлар бўйича юксак талаблар даражасида тайёрланган;*

ГАЗ-3302 "ГАЗель" - *"Волга" автомобили базасида яратилган (100 км. га 11 литр бензин), соябонли, барча қулайликларга эга 1,5 тонналик юк автомашинаси.*

"ГАЗ" автомобиллари - энг зўр, пишиқ ва чидамлидир!
"ГАЗ" автомобиллари - вақт ва йўллар синовидан ўтган!

Фақат бизда - *бир йиллик сифат кафолати берилади!*
Фақат бизда - *автомашина темир йўл билан етказиб берилади!*
Фақат бизда - *ДАНда рўйхатдан ўтиш муаммосиз!*
Фақат бизда - *таъмирлашда ва техник хизмат кўрсатишда "ГАЗ"нинг янги деталлари қўйиб берилади!*
Фақат бизда - *харид қилинган машина хавфсизлиги кафолатланади!*

Қуйидаги телефонлар орқали мурожаат қилинсин: *24-50-11, 24-92-32 соат 19.00 дан кейин: 48-93-96, 53-19-37.*

Манзилимиз: *Тошкент тумани, Ҳасанбой посёлкаси, шаҳар айланма йўли ёқасида.*

Тошкент давлат техника университетининг жамоаси «сиёсатшунослик» кафедрасининг доценти **Эркин АЗИМОВнинг** вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур таъзия билдиради.

Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш инженерлари институти жамоаси чет тили кафедраси доценти М. Жамоловага опаси **Зумрад НУРИТДИНОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«Ўзкимёполимерсавдо» акционерлик жамияти жамоаси жамият бош директори Ф. Исаевга онаси **Матлуба ҚОСИМОВАнинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«Ўзулгуржибиржасавдо» уюшмаси жамоаси «Ўзкимёполимерсавдо» фирмасининг бош директори Фахриддин Исаевга онаси **Матлуба ҚОСИМОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Ижтимоий таъминот вазирлиги вазирликнинг катта ҳуқуқшунос-маслаҳатчиси Абдуҳамид Турдиевга онаси **Мактаб ХАЙИТОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

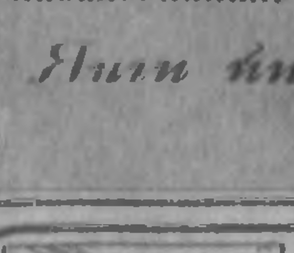

ХАЛҚ СЎЗИ — НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР: Парламент 33-57-34; Хатлар 33-07-48; Қишлоқ хўжалиги 36-07-94; Иқтисодиёт 36-36-65; Маънавият 36-35-60; Ахборот 36-29-89; Тунги муҳарририят 33-10-28.

• МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — Ҳ. Сатторов. Навбатчи — Ғ. Шермуҳаммад.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г — 0563. 31671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топшириш вақти—21.00 Босишга топширилди — 22.00. 1 2 3 4 5 6